

Strategija urbane sigurnosti Grada Zagreba za period 2025.-2030.

1. UVOD

Sredinom 90-ih godina prošlog stoljeća pojavio se koncept urbane sigurnosti u okviru programa Ujedinjenih naroda „Za bolji grad, bolji život“. Program je definirao šest ključnih područja:

- urbana sigurnost i zdrav grad
- otporan grad na katastrofe
- zeleni grad
- produktivan grad
- inkluzivan grad i
- urbano planiranje.

U Strategiji nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske (Narodne novine 73/17) naglašene su stalne promjene i složenost sigurnosnog okruženja, kao i prisutnost vanjskih i unutarnjih prijetnji, složenih rizika i izazova koji se kontinuirano i brzo mijenjaju, a koji su povezani i često nepredvidljivi. To zahtijeva uspostavu odgovarajućih strategija i politika i stalno razvijanje sposobnosti odgovora na promjene i nepredvidive događaje. Posebno je istaknuto da se sigurnost danas može ostvarivati jedino usklađenim, koordiniranim i sveobuhvatnim djelovanjem na svim područjima. Već tada je predviđena izgradnja partnerstva s građanima i drugim dionicima, s ciljem jačanja sposobnosti grada u odgovorima na rizike s kojima se suočavamo u urbanim uvjetima.

Grad Zagreb je Strategijom urbane sigurnosti Grada Zagreba 2014 - 2017. (Službeni glasnik Grada Zagreba 16/14) pokazao spremnost za sustavni pristup sigurnosnim izazovima i rizicima koji mogu ugroziti sigurnost i kvalitetu života u gradu. Uvid u strateške prioritete razvoja Grada Zagreba, utvrđene kroz strateške dokumente, nedvojbeno ukazuje na to da je Grad Zagreb prepoznao važnost ulaganja u urbanu sigurnost te u jačanje osjećaja sigurnosti svojih građana.

Urbana sigurnost otkriva visok stupanj konsenzusa, naglašavajući postojanost intervencija socijalne politike usmjerene na uzroke kriminala i nesigurnosti, kao i na ulogu gradova koji djeluju kao motor progresivnih akcija, ali i kao uporište socijalnih problema (Edwards, Hughes, Lord, 2013).

Postojanje strateškog dokumenta ukazuje na spremnost Grada Zagreba te doprinosi osjećaju sigurnosti građana Zagreba kroz predlaganje konkretnih mjera i aktivnosti usmjerenih na poboljšanje urbanog života i zaštitu od sigurnosnih prijetnji.

Strategija urbane sigurnosti Grada Zagreba za period 2025.- 2030. (u daljnjem tekstu: Strategija urbane sigurnosti) izrađena je s ciljem unapređenja objedinjenog pristupa urbanim sigurnosnim pitanjima, kako bi se osiguralo da se svaki pojedinac u Gradu Zagrebu osjeća sigurno. Svaki građanin predstavlja važan dio sigurnosti svog lokalnog područja, stoga je za kreiranje učinkovite sigurnosne politike Grada Zagreba ključna suradnja s građanima. Građani Zagreba svoj grad percipiraju sigurnim, što je vidljivo iz provedenog istraživanja Urbane sigurnosti iz 2017. godine, koje je ispitalo zadovoljstvo kvalitetom života u Gradu Zagrebu. Isto istraživanje pokazalo je interes građana za uključivanjem u inicijative koje će pridonositi poboljšanju uvjeta u onim područjima za koje smatraju potrebnim za unapređenje. Kako bi se dobila aktualna slika u Gradu Zagrebu, tijekom travnja 2023. provedeno je novo istraživanje o osobnom stavu građana o sigurnosti i kvaliteti života u svakoj gradskoj četvrti Grada Zagreba (u daljnjem tekstu: Upitnik). Upitnik je građanima za popunjavanje bio dostupan u mrežnom (on line) i fizičkom obliku.

Analiza prikupljenih podataka ispitanika (N=1434) s područja Grada Zagreba pokazala je da se većina sudionika (85%) u znatnoj mjeri želi uključiti u aktivnosti koje doprinose podizanju kvalitete života u lokalnoj zajednici. Iako građani Zagreba percipiraju grad kao siguran, važno je naglasiti nepredvidivost suvremenih rizika te njihove posljedice koje mogu u kratkom vremenu izazvati visoku razinu nesigurnosti.

U pripremnoj fazi izrade Strategije urbane sigurnosti organizirana je stručna konferencija pod nazivom „Prema Strategiji urbane sigurnosti Grada Zagreba“, čiji je cilj bio konzultirati se s ključnim stručnjacima i znanstvenicima iz prepoznatih područja. Zaključci konferencije integrirani su u Strategiju urbane sigurnosti, a suradnja sa stručnom i znanstvenom zajednicom značajno je doprinijela kvaliteti izrađenog dokumenta.

1.1. Proces nastajanja i potreba za Strategijom urbane sigurnosti

Nastavno na Strategiju urbane sigurnosti Grada Zagreba 2014. - 2017. (Službeni glasnik Grada Zagreba 16/14) i Razvojnu strategiju Grada Zagreba do 2020. (Službeni glasnik Grada Zagreba 18/17) te donošenjem Pravilnika o unutarnjem redu Gradskog ureda za mjesnu samoupravu, promet, civilnu zaštitu i sigurnost (Službeni glasnik Grada Zagreba 43/23 i 2/24), kao i imenovanjem Radne skupine za izradu Strategije urbane sigurnosti Grada Zagreba za period 2025.-2030. (Službeni glasnik Grada Zagreba 21/22, 7/23, 24/23 i 34/24; u daljnjem tekstu: Radna skupina), ostvarene su pretpostavke za donošenje Strategije urbane sigurnosti. Nositelj izrade Strategije urbane sigurnosti je Radna skupina sastavljena od stručnjaka iz različitih područja. Svaki član radne skupine bio je zadužen za određeno područje, a uz koordiniranu suradnju s Gradskim uredom za mjesnu samoupravu, promet, civilnu zaštitu i sigurnost.

S obzirom na to da su prijetnje urbanoj sredini promjenjive, društvo treba zajedničkim snagama razviti inovativna, održiva i djelotvorna rješenja za povećanje zaštite pojedinca i zajednice u urbanom okruženju. Urbane sredine izložene su brojnim rizicima koji uzrokuju nesigurnost na ciljeve cijelog okruženja ili pojedinih njenih organizacija. Navedena nesigurnost može imati za posljedicu odstupanje (pozitivno i/ili negativno) od očekivanih rezultata. Ciljevi okruženja i organizacija mogu varirati i obuhvaćati financijske ciljeve, ciljeve zaštite zdravlja i sigurnosti, te ciljeve zaštite okoliša. Ti ciljevi mogu se odnositi na cijelo okruženje, prisutne organizacije, različita područja djelovanja, razine te posebne funkcije, projekte i djelatnosti.

Rizik se često opisuje kao odnos između mogućih događaja (pojava ili promjena posebnoga skupa okolnosti) i posljedica tih događaja (rezultata koji utječu na ciljeve). Rizik se može izraziti kao kombinacija posljedica nekog događaja, uključujući promjene u okolnostima, i pridružene vjerojatnosti njegove pojave, prema interpretaciji i prilagodbi standarda HRN ISO 31000, Upravljanje rizikom – Načela i upute.

Na lokalnoj razini, urbana sigurnost može obuhvatiti različite oblike prijetnji i rizika te stvarni ili percipirani nedostatak sigurnosti. To može uključivati prijetnje poput kriminala, nasilja, terorizma, prirodnih katastrofa te infrastrukturnih i ekoloških problema. Stvarni nedostatak sigurnosti odnosi se na konkretne, mjerljive prijetnje koje izravno utječu na sigurnost i kvalitetu života, dok percipirani nedostatak sigurnosti odražava osjećaj nesigurnosti među građanima, koji može biti posljedica osobnih iskustava, medijskog izvještavanja ili općeg stanja u zajednici.

Strategija urbane sigurnosti nije zakonska obaveza, no Grad Zagreb prepoznaje potrebu i važnost donošenja takvog dokumenta. Cilj donošenja takvog dokumenta je osigurati građanima standard sigurnosti koji je usklađen s odgovarajućom kvalitetom života. Zadovoljavajuća kvaliteta života uključuje sigurnost i predstavlja preduvjet za ostvarivanje potencijala pojedinca i društva u cjelini.

Život u urbanoj sredini stvara brojne specifične potrebe, poput potrebe za stalnom opskrbom energentima, hranom, transportom, socijalnim uslugama i slično. Zadovoljavanje tih potreba

doprinosi stvaranju sigurnog okruženja za život i rad, čime se povećava kvaliteta života i stabilnost zajednice.

Urbana sigurnost ne samo da doprinosi stvaranju dobrog okruženju za život građana, već također ima i značajan utjecaj na gospodarski razvoj zajednice. Ovaj učinak prepoznala je Europska komisija kroz svoj pokret „Urban Agenda for the EU“. Lokalne vlasti odnosno jedinice lokalne samouprave su među najvažnijim dionicima u osiguravanju povećanja objektivnog i subjektivnog osjećaja sigurnosti kroz ciljane mjere, s obzirom na njihovu snažnu političku moć na lokalnoj razini i duboko razumijevanje specifičnih izazova. Sigurnost je složeno multidisciplinarno pitanje koje zadire u mnoga područja, pa sukladno tome zahtjeva sveobuhvatni pristup pri kreiranju mjera urbane strategije. To uključuje integraciju različitih sektora i suradnju između različitih dionika kako bi se učinkovito adresirali sigurnosni izazovi i unaprijedila kvaliteta života u urbanim sredinama.

Prema Numbeo safety indexu, Grad Zagreb ima visok indeks sigurnosti. Ovaj indeks temelji se anketama koje su ispunili posjetitelji Numbeo internet stranice. Pitanja u ovoj anketi osmišljena su tako da budu slična onim u znanstvenim i državnim istraživanjima u ovom području. Među 324 grada na listi, Zagreb se nalazi na 16. mjestu gradova s najvećim indeksom sigurnosti. U usporedbi s gradovima u bližoj okolici, Ljubljana se izdvaja s većim indeksom sigurnosti, dok su drugi gradovi poput Splita, Beča, Budimpešte i drugih gradova u regiji ocijenjeni niže od Zagreba. Ovo je u skladu s Izvješćem o stanju i kretanju sigurnosnih pokazatelja na području Zagreba, koje također ocjenjuje opće stanje sigurnosti povoljno (prema Izvješću o stanju i kretanju sigurnosnih pokazatelja u radu PU zagrebačke za 2023).

Grad Zagreb radi na poboljšanju suradnje sa Službom prevencije Ravnateljstva policije i drugim relevantnim dionicima kako bi se identificirali sigurnosni problemi unutar pojedinih gradski četvrti.

1.2. Vizija, svrha i cilj Strategije urbane sigurnosti

Na temelju promišljanja i usuglašenih stavova Radne skupine proizašla je vizija Strategije urbane sigurnosti. Ova vizija obuhvaća strateške ciljeve, svrhu i mjere po pojedinim područjima.

Vizija Strategije urbane sigurnosti je imati grad u kojemu se građani osjećaju sigurnima i uživaju jednaka prava i mogućnosti te grad otporan na rizike s unaprijeđenim kapacitetima javnog sektora za donošenje učinkovitijih politika.

Svrha Strategije urbane sigurnosti je unaprijediti integrirani pristup politici urbane sigurnosti, kako bi se svaki građanin Zagreba osjećao ne samo sigurno, već i pozvano da aktivno sudjeluje u stvaranju tog osjećaja. Ovaj pristup jača individualnu i kolektivnu otpornost na urbane rizike, čime se doprinosi općem osjećaju sigurnosti i stabilnosti u zajednici.

Cilj Strategije urbane sigurnosti je definirati mjere i aktivnosti u tematskim područjima koje će se realizirati u periodu koji Strategija urbane sigurnosti obuhvaća, kroz suradnju, koordinaciju i participaciju svih dionika. Ove mjere usmjerene su na izgradnju otpornosti i pripravnosti za slučaj pojave iznenadnih događaja.

Zagreb je grad koji se dinamično razvija, područje je s najvećom koncentracijom stanovništva i obilježjima suvremenih europskih metropola. Navedeno povlači mogućnost pojave novih prijetnji s kojima se do sada Zagreb nije susreo. Osim rizika koji proizlaze iz društvene dinamike i tehnološkog razvoja, veliki izazov predstavljaju i rizici od katastrofa.

1.3. Kratki pregled razvoja Strategije urbane sigurnosti i važnost područja

Strategija urbane sigurnosti započinje teorijskom podlogom o temeljnim načelima koja su navedena u Strategiji urbane sigurnosti Grada Zagreba 2014. - 2017. (Službeni glasnik Grada Zagreba 16/14), a koja se odnose na:

- povećanje stvarnog i percipiranog osjećaja sigurnosti građana
- smanjenje svih oblika kriminaliteta i antisocijalnog ponašanja u zajednici

- poboljšanje kvalitete javnih površina i komunalne urednosti Grada Zagreba
- sudjelovanje građana u ostvarenju i održavanju urbane sigurnosti i prevencije kriminaliteta
- aktivno partnerstvo relevantnih sudionika u području urbane sigurnosti i prevencije kriminaliteta u Gradu Zagrebu, uz prepoznavanje vijeća gradskih četvrti kao integralnih jedinica koordiniranog pristupa u rješavanju uočenih problema urbane sigurnosti
- stvaranje održivog modela prevencije kriminaliteta i povećanja urbane sigurnosti u Gradu Zagrebu koji će se temeljiti na rezultatima istraživanja i uključivati sve aspekte prevencije - zakonsku, situacijsku, razvojnu i prevenciju u zajednici te su važna smjernica u rješavanju pitanja urbane sigurnosti.

Prijedlog Strategije urbane sigurnosti izrađen je u skladu sa Strategijom nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske (Narodne novine 73/17) i dokumentima Grada Zagreba među kojima se posebno ističu Razvojna strategija Grada Zagreba za razdoblje do 2020. godine (Službeni glasnik Grada Zagreba 18/17) i Strategija urbane sigurnosti Grada Zagreba 2014. – 2017. godine (Službeni glasnik Grada Zagreba 16/14).

Iz svega navedenog proizašla su područja i mjere Strategije urbane sigurnosti te će Grad Zagreb u periodu 2025.–2030. svoje djelovanje usmjeriti na sljedeća područja:

1. **Područje sigurnosti javnog prijevoza i prometa** – poboljšanje sigurnosti u prometnom sustavu i javnom prijevozu
2. **Područje zaštite zdravlja i životne sredine** – osiguranje zdravog životnog okruženja i zaštita okoliša
3. **Područje sigurnih i dostupnih javnih mjesta i prevencija kriminaliteta** – povećanje sigurnosti na javnim površinama i sprječavanje kriminalnih aktivnosti
4. **Područje zaštite od prirodnih i tehnoloških katastrofa** – razvijanje mjera za prevenciju i odgovor na prirodne i tehnološke katastrofe
5. **Područje jačanja socijalne kohezije, solidarnosti i uključivosti** – poticanje zajedništva i socijalne integracije
6. **Područje terorizma i radikalizacije** – prevencija i odgovor na prijetnje terorizma i radikalizacije
7. **Područje kibernetičke sigurnosti** – zaštita od kibernetičkih prijetnji i jačanje digitalne sigurnosti
8. **Područje energetske sigurnosti i korištenja obnovljivih izvora energije** – osiguranje energetske stabilnosti i poticanje održive upotrebe energije.

Strategija urbane sigurnosti rezultat je suradnje Radne skupne i stručnjaka iz prakse.

Riječi i pojmovni sklopovi korišteni u cijelom tekstu Strategije urbane sigurnosti koji imaju rodno značenje odnose se jednako na muški i ženski rod, sukladno članku 43. Zakona o ravnopravnosti spolova (Narodne novine 82/08 i 69/17).

2. UTEMELJENOST NA DOMAĆIM I MEĐUNARODNIM DOKUMENTIMA

Povećanjem mobilnosti ljudi povećava se naša zajednička odgovornost za zaštitu sloboda koju svi građani Europske unije njeguju. Sigurnost je postala ključni čimbenik u osiguravanju visoke kvalitete života u europskom društvu, zaštiti ključne infrastrukture te u sprečavanju i rješavanju zajedničkih prijetnji. Holistički pristup urbanoj sigurnosti, za koji su se opredijelile države Europske unije, zahtijeva ravnotežu između represije, prevencije i socijalne kohezije.

Razumijevanje lokalne sigurnosne situacije je kompleksno jer ona obuhvaća ne samo prekršajna i kaznena djela, već i druga ponašanja koja mogu biti društveno neprihvatljiva. Učestalost kažnjivih ili neprihvatljivih ponašanja može umanjiti osjećaj sigurnosti u lokalnoj zajednici. Upravo osjećaj nesigurnosti utječe na individualnu i kolektivnu dobrobit, a njegovoj

manifestaciji u određenoj mjeri doprinosi i strah od kriminala. Prema „Methods and Tools for a Strategic Approach to Urban Security“ (2016.), razlikuju se tri dimenzije straha od kriminala:

1. Afektivna dimenzija – opća percepcija i osjećaj nesigurnosti u vezi s kriminalom
2. Kognitivna dimenzija – specifična procjena mogućnosti da postanete žrtva kriminala
3. Bihevioralna dimenzija – utjecaj straha od kriminala na ponašanje, uključujući moguće promjene u načinu života ili aktivnosti.

Svaka od ovih dimenzija može narušiti sigurnosnu sliku nekog područja. Također, na sigurnosnu sliku utječe i kontekst rizičnih i zaštitnih čimbenika. Rizični čimbenici mogu povećati mogućnost neželjenog ponašanja, dok zaštitni čimbenici mogu smanjiti tu mogućnost, čime se utječe na ukupnu percepciju sigurnosti u zajednici.

Važnu ulogu u očuvanju zadovoljavajuće razine sigurnosti može imati uspostava učinkovitih i lokalno prilagodljivih mehanizama za suradnju između različitih organizacija i razina vlasti, kao i između zajednice i državnih i javnih službi. Takav pristup naglašava važnost pokretanja zajedničkih programa obuke koji promiču učinkovita javno-privatna partnerstva, s ciljem poboljšanja razumijevanja prednosti suradnje svih dionika. U ovom okviru, gradonačelnik ima središnju ulogu u prepoznavanju i okupljanju različitih dionika iz javnog i privatnog sektora. Ova partnerstva posebno se očituju u Vijećima za prevenciju, koja je Grad osnovao na gradskoj razini, ali i na razini gradskih četvrti.

Prilike za kvalitetan život dramatično su smanjene u okruženju nasilja, straha i neizvjesnosti, ali i zbog nedostupnosti socijalnih i zdravstvenih usluga te obrazovnih institucija. Strateško i političko značenje gradova implicira da urbano nasilje na jednom području može doprinijeti slabosti drugog područja ili pak države u cjelini (Svjetska banka 2015.).

Uključivanjem građana u kreiranje politika zajednice poboljšava se protok informacija, odgovornost i pravni postupak te daje glas onima na koje najviše utječe javna politika (IDEA 2001.). Takvi oblici uključivanja osnova su za koncept „upravljanja sigurnošću“.

3. SINERGIJA S DRUGIM STRATEGIJAMA GRADA ZAGREBA

Strategija urbane sigurnosti dobro je povezana i nadovezuje se na postojeće strategije i dokumente. Cilj Strategije urbane sigurnosti nije pobrojati sve teme i mjere koje podrazumijevamo pod pojmom urbane sigurnosti, budući da su mnoge od njih detaljnije razrađene u drugim dokumentima, već okupiti saznanja i nadograditi ih sigurnosnim pristupom kako bi se podigla razina sigurnosti i kvalitete života građana u Gradu Zagreba.

Neke od mjera u ovoj Strategiji urbane sigurnosti osmišljene su tako da se nadovezuju na postojeće mjere iz drugih strategija donesenih na gradskoj razini koje obuhvaćaju različita područja. Tematika tih mjera djelomično je obuhvaćena i Strategijom urbane sigurnosti.

4. OPĆI PODACI O GRADU ZAGREBU RELEVANTNI ZA TEMATSKA PODRUČJA

Grad Zagreb smješten je na zemljopisnom, kulturnom, povijesnom i političkom sjecištu istoka i zapada Europe. Zagreb je kulturno, znanstveno, gospodarsko, političko i administrativno središte Republike Hrvatske. Prema podacima iz 2021. u Zagrebu živi 767.131 stanovnika, dok u dnevnim migracijama u Zagreb dolazi oko 147.000 putnika. Uz to, prisutna je i značajna dnevna migracija u obrnutom smjeru prema Zagrebačkoj i drugim susjednim županijama.

Zagreb je velika urbana cjelina koja je privlačna za život, a osobito je izražena velika prometna interakcija s područjem Zagrebačke županije, koju naseljava 299.985 stanovnika (prema popisu stanovništva iz 2021. godine) te područjem Krapinsko – zagorske županije. Na području prometno funkcionalne prometne podregije, koja uključuje Grad Zagreb, Zagrebačku županiju i Krapinsko – zagorsku županiju, prema popisu stanovništva iz 2021. godine živi 1.187.818 stanovnika, što čini 30,68 % stanovništva Republike Hrvatske.

Strategija urbane sigurnosti pokriva osam područja djelovanja iz kojih proizlaze odgovarajuće mjere. Te mjere će se operacionalizirati kroz aktivnosti, definirane nositelje i suradnike u provedbi, postavljene pokazatelje uspjeha, rokove i izvore financiranja.

Područja djelovanja

Područje sigurnosti javnog prijevoza i prometa analizirat će se kroz studije za unapređenje integracije nekonvencionalnih oblika prijevoza u javni prijevoz i financijske analize, kroz izvješća najčešćih uzroka prometnih nesreća, izvješća o pokrivenosti javnim prijevozom, kroz anketiranje zadovoljstva građana uslugama i kvalitetom javnog prijevoza.

Područje zaštita zdravlja i životne sredine analizirat će se kroz interdisciplinarna istraživanja klimatskih promjena te kroz izvješća o potencijalu primjene zelenih tehnologija na javnim, višestambenim i komercijalnim zgradama.

Područje sigurnih i dostupnih javna mjesta i prevencija kriminaliteta pratit će se kroz izvješća o sigurnosti raznovrsnih događanja i sadržaja u Gradu Zagrebu i izvješća o održavanju sigurnosti osoba i imovine, uključujući provedene aktivnosti i primjenu preventivnih programa, politikama i strategijama.

Područje zaštita od prirodnih i tehnoloških katastrofa pratit će se kroz prepoznavanje novih rizika i prilagodbu odgovora na te rizike kroz izradu planskih dokumenata, vježbe, opremanje, izvješće o održanim konferencijama, table top vježbama i drugim relevantnim aktivnostima u području civilne zaštite, te kroz izrađene planove i postupke sanacija posljedica od prirodnih i tehnoloških katastrofa, sukladno procjeni rizika od velikih nesreća za područje Grada Zagreba.

Područje jačanje socijalne kohezije, solidarnosti i uključivosti pratit će se kroz broj isplaniranih, provedenih i praćenih aktivnosti usmjerenih unaprjeđenju kvalitete života i sigurnosti u gradskim četvrtima.

Područje terorizma i radikalizacije može se promatrati kroz dvije dimenzije – udar na gradove kao cjeline ili udar na pojedine mete u gradovima. Budući da je ovo područje u domeni središnje državne vlasti, pažnja će se usmjeriti na praćenje edukacije i podizanje svijesti građana o opasnostima radikalizacije.

Područje kibernetičke sigurnosti obuhvaća zaštitu vlastitih podataka i sustava, zaštitu podataka korisnika te zaštitu digitaliziranih komunalnih procesa.

Područje energetske sigurnosti i korištenje obnovljivih izvora energije pratit će se kroz razvoj mjera prilagodbe temeljenih na rezultatima interdisciplinarnih istraživanja klimatskih promjena i kontinuirano ulaganje u solarizaciju na području Grada Zagreba.

5. PODRUČJA DJELOVANJA

5.1. PODRUČJE SIGURNOSTI JAVNOG PRIJEVOZA I PROMETA

5.1.1. Cilj/vizija

Grad po mjeri čovjeka. Cjeloviti pristup prometnoj politici osigurava sigurnost kretanja, omogućavajući svakom pojedincu da se kreće gradom na način koji njemu osobno najviše odgovara.

5.1.2. Opis stanja

Postojeći pristup praćenju prometne sigurnosti temelji se na statističkom prikupljanju podataka o prometnim prekršajima, nesrećama i otuđenju vozila te na eliminiranju ključnih infrastrukturnih uzročnika nesreća. Međutim, kao što je slučaj u Zagrebu, koji je metropolis pod utjecajem moderne urbanizacije, ovaj pristup zanemaruje specifičnosti grada, uključujući mjesta i nemjesta koja različito utječu na pojedinca. Trenutni osjećaj prometne nesigurnosti za pojedinca leži u činjenici da različiti prometni modeli na području grada funkcioniraju više-

manje dobro, ali kao zasebne cjeline koje pritom ne percipiraju ostale prometne modele, što je vidljivo čak i u naizgled integriranim sustavima poput Zagrebačkog eklektičnog tramvaja d.o.o. (u daljnjem tekstu: ZET d.o.o.), (ako osoba krene s točke A autobusom, da bi došla do cilja treba na točki B prijeći u tramvaj, ali nije sigurna da će stići na vrijeme do točke C). Na primjer, ako se na određenom križanju bilježi veći broj nesreća, pristupa se promjeni regulacije prometa kako bi se smanjio broj nesreća, dok se u područjima s višim brojem otuđenja vozila šalju dodatne ophodnje kako bi se smanjio broj krađa. Međutim, ove mjere nisu dovoljno učinkovite za stvaranje osjećaja sigurnosti i ugone kretanja kod pojedinaca u određenom prostoru.

5.1.3. Opis potreba

Kada govorimo o prometnim politikama, često zaboravljamo na osnovnu postavku: da je osoba-putnik onaj koji bira i određuje način kretanja gradom. Ova odluka najčešće se odnosi na samu osobu, ali često uključuje i članove njezine uže obitelji, poput djece, starijih osoba ili osoba s poteškoćama u kretanju.

U cilju povećanja sigurnosti prometa na području Grada Zagreba, predložene mjere temelje se na cjelovitom pristupu s pojedincem u središtu. Nije sporno da su potrebne pješačke zone, biciklističke staze, tramvajske linije, autobusna stajališta i garaže za automobile, ali važno je da se njihov razvoj odvija na uravnotežen način, bez da se jedno područje razvija na račun drugoga. Urbanistički, arhitektonski i sociološki razvoj treba omogućiti ljudima da imaju izbor i da se osjećaju sigurnima u svom odabranom načinu kretanja gradom, što trenutno nije dovoljno postignuto.

Pod javnim prometom se često podrazumijeva javni prijevoz poput tramvaja i autobusa, odnosno usluge ZET-a d.o.o. u Gradu Zagrebu. Međutim, važno je proširiti ovo poimanje da javni prijevoz uključuje i prigradsku željeznicu, kao i pješački i biciklistički promet te ostala osobna vozila koja se kreću brzinom do 25 km/h, poput romobila i pedeleca.

Motorni promet, koji se u ovom kontekstu najčešće odnosi na automobile i motore, nužno treba uključivati i promet električnih vozila. To ne obuhvaća samo električne automobile, već i druga električna vozila koja razvijaju brzinu veću od 25 km/h, kao što su e-motori, e-bicikli i e-romobili.

Transportni promet uključuje prijevoz tereta i dostavu roba, stoga je ključno razlučiti vrste vozila koja se koriste za ove svrhe. To uključuje kamione, kombije, automobile, motore, teretna bicikla, električna bicikla i sl.. Multi-modalna integracija stavlja fokus na koordinaciju svih modela kretanja u jedan sustav i naglašava važnost izrade planova održive urbane mobilnosti (Sustainable Urban Mobility Plan).

Mjera 1: Prometna infrastruktura (kretanje i mirovanje)

Nositelj: Gradski ured za mjesnu samoupravu, promet, civilnu zaštitu i sigurnost

Suradnici u provedbi: Gradski ured za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje, Gradski ured za obnovu, izgradnju, prostorno uređenje, graditeljstvo i komunalne poslove, ZET d.o.o. i Zagrebački holding d.o.o. – podružnica Zagrebparking d.o.o.

Aktivnosti :

1. Izgradnja novih i rekonstrukcija postojećih prometnica koja uključuje sve modele prometa.

2. Uvođenje pješačkih zona proširenjem postojećih te stvaranje novih pješačkih zona u gradskim četvrtima, uključujući pješačke ulice u područjima dječjih vrtića i škola.
3. Uspostava stanica za sustav javnih bicikala.
4. Izgradnja javnih parkirališta za bicikle i osobna održiva vozila (u daljnjem tekstu: OOV) tzv. klamerice te izgradnja garaže za bicikle i OOV.
5. Izgradnja garaža za automobile s obavezom uključivanja dijela prostora na razizemlju za parkiranje bicikala i OOV u središtu grada, uz ukidanje parkirališnih mjesta za automobile na pločnicima i kolnicima.
6. Planiranje izgradnje garaža za automobile na obodu šireg središta grada s funkcionalnošću Park & Ride, koja uključuje povezanost s javnim prijevozom i željeznicom.
7. Uvođenje parkirališta za dostavu roba na obodima pješačkih zona.
8. Uvođenje ograničenja brzine vozila na 30 km/h u širem središtu grada, kao i u zonama škola, vrtića i područjima s velikom fluktuacijom pješaka.
9. Uvođenje Low Emission zona (u daljnjem tekstu: LEZ) u središtu grada i u središtima gradskih četvrti.

Razdoblje provedbe: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Izgrađene najmanje dvije nove prometnice te rekonstrukcija ključnih postojećih prometnica.
2. Proširena pješačka zona u centru grada te uvedene najmanje tri nove pješačke zone unutar gradskih četvrti; uvedeno najmanje devet pješačkih ulica.
3. Implementirano 70 stanica za sustav javnih bicikala diljem grada s aktivnim sustavom.
4. Izgrađeno najmanje 500 parkirnih mjesta godišnje; izgrađene tri garaže za bicikle i OOV.
5. Izgrađene najmanje dvije garaže; ukinuto parkiranje na pločnicima i kolnicima u najmanje četiri ulice; izgrađene najmanje tri Park&Ride garaže.
6. Uvedeno najmanje sedam parkirališta za dostavu roba.
7. Uvedeno ograničenje brzine vozila na 30 km/h u širem središtu grada; uvedeno ograničenje brzine vozila na 30 km/h u zonama vrtića i škola na cijelom području grada.
8. Uveden LEZ u središtu grada i središtima gradskih četvrti.

Mjera 2: Prometna kultura

Nositelj: Gradski ured za mjesnu samoupravu, promet, civilnu zaštitu i sigurnost

Suradnici u provedbi: Gradski ured obrazovanje, sport i mlade i Policijska uprava Zagrebačka Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske.

Aktivnosti:

1. Promocija prometne kulture i edukacija građana o javnom prometu, uključujući poticanje pješaćenja, korištenja javnog prijevoza i bicikliranja.
2. Edukacija djece i mladih putem školskih prometnih jedinica, poticanje osnivanja tih jedinica te promocija polaganja vozačkih dozvola za bicikle za djecu od 9-16 godina (zakonska obaveza).
3. Prevencija i sankcioniranje prekršaja vozača svih vrsta vozila.
4. Komunikacija benefita održivog prometa kroz jasan prikaz planiranih mjera i dosljednu provedbu istih.

Razdoblje provedbe: kontinuirano

Pokazatelj uspješnosti:

1. Povećanje udjela javnog prometa u split modelu grada Zagreba za najmanje 1 % godišnje za svaki model pojedinačno: pješačenje, javni prijevoz i bicikliranje.
2. Osnovane školske prometne jedinice pri svakoj osnovnoj školi; svako dijete od 9 -16 godina na području grada osposobljeno za vožnju bicikla.
3. Smanjenje broja prometnih prekršaja i prometnih nesreća s težim posljedicama.
4. Povećana informiranost građana o korisnosti poduzetih aktivnosti za poboljšanje urbane mobilnosti kroz Almanah Grada Zagreba.

5.2. PODRUČJE ZAŠTITE ZDRAVLJA I ŽIVOTNE SREDINE**5.2.1. Cilj/Vizija**

Kako bismo povećali otpornost na izazove i stres, ključno je brinuti o mentalnom zdravlju. Prema definiciji Svjetske zdravstvene organizacije (u daljnjem tekstu: SZO), mentalno zdravlje je stanje dobrobiti u kojem pojedinac ostvaruje svoje potencijale, može se nositi s normalnim životnim stresom, može raditi produktivno i učinkovito te je sposoban pridonositi zajednici.

Za zaštitu mentalnog zdravlja važno je osigurati mehanizme koji štite mentalno zdravlje ljudi, povećavaju mentalnu stabilnost i emocionalnu ravnotežu većine stanovnika zajednice.

Promicanje navika zdravog življenja i aktivnog života su jedan od glavnih prioriteta za kvalitetan život. Hrana se više ne promatra samo s aspekta potreba adekvatnog unosa u cilju pravilnog rasta i razvoja, već ima jednu od vodećih uloga u kvaliteti života čovjeka.

Osiguravanje osnovnih životnih potreba temelj je sigurnosti pojedinca. Osnovnim potrebama za hranom, vodom, čistim zrakom i domom, pridodaje se sigurnost prostora i cjelokupne životne okoline u kojima pojedinac boravi.

5.2.2. Opis stanja

Životna okolina obuhvaća sve što nas okružuje, odnosno ono čime je direktno ili indirektno povezana čovjekova životna i proizvodna aktivnost. Životnu okolinu čini svijet prirode i svijet koji je čovjek sam izgradio koristeći znanje i znanost, tehniku i tehnologiju kako bi stvorio okruženje koje odgovara njegovim potrebama, a osiguravanje čovjekovih osnovnih životnih potreba temelj je zdravlja i sigurnosti pojedinca.

Posljednjih godina je svijet, pa i grad Zagreb, bio suočen s brojnim izazovima, poput epidemije COVID-19 i prirodnih nepogoda poput potresa. Pridodamo li tome klimatske promjene koje zahvaćaju sve gradove svijeta, pa tako i Zagreb, uz razdoblja suše, visokih temperatura, ali i naglih i intenzivnih oluja, dugotrajnih kišnih razdoblja itd. podcrtava se važnost održavanja i razvoja mjera za zaštitu zdravlja i životne okoline stanovništva.

Širenje virusa (COVID-19) diljem svijeta i pridruženi morbiditet i smrtnost, kao i pokušaji država da odgovore na njega, dovelo je do brojnih posljedica i izazova na različitim razinama društva, ali i pojedinaca. Jedno od takvih nedovoljno prepoznatih i neprilagođenih područja je pitanje mentalnog zdravlja.

5.2.3. Opis potreba

Upravo nas je globalna epidemija COVID-19 upozorila na ranjivost društvenih zajednica. Kvaliteta zdravlja, prevencija bolesti kao i dostupnost zdravstvenih usluga stanovnicima važan su čimbenik koji doprinosi osjećaju sigurnosti pojedinca i preduvjet su za kvalitetniji razvoj i održivost zajednice.

Životna okolina treba se graditi i održavati na način koji će doprinijeti zaštiti zdravlja promicanjem načina života koji omogućuju otpornost zajednice i održivi razvoj, vodeći računa o različitim složenim procesima, od poboljšanja kvalitete zraka do kvalitetnijih uvjeta stanovanja. Konkretni problemi životne okoline često se rješavaju kroz ciljane politike i rješavanje pojedinačnih pitanja (otpad, zaštita pojedinih vrsta i dr.). Međutim, treba se usmjeriti na integraciju problema koji se odnose na životnu sredinu (u okviru sektorskih politika) jer današnji izazovi uzročno-posljedičnog su karaktera i ne mogu se rješavati izolirano. Svatko ima pravo na uživanje najvećeg mogućeg standarda tjelesnog i duševnog zdravlja.

Kako bismo povećali otpornost na izazove i stres moramo brinuti o mentalnom zdravlju. Mentalno zdravlje je dio općeg zdravlja, a ne samo odsutnost bolesti. Budući da je mentalno zdravlje prepoznato kao jedan od javnozdravstvenih globalnih prioriteta (u 2018. godini donesena je Deklaracija o postizanju jednakosti za mentalno zdravlje za 21. stoljeće), a posebice nakon perioda epidemije, treba poduzimati mjere na globalnoj i lokalnoj razini kako bi se smanjio teret mentalnih poremećaja i drugih zdravstvenih stanja koja imaju utjecaj na mentalno zdravlje, uključujući zlouporabu psihoaktivnih supstanci i bolesti ovisnosti.

Trebalo bi razmotriti osnivanje multidisciplinarnih timova za mentalno zdravlje na regionalnoj i nacionalnoj razini koji bi se bavili pitanjima mentalnog zdravlja i pružanja psihološke potpore.

Zaštita zdravlja također se postiže kroz povećanje dostupnosti hitne medicinske pomoći, promicanje zdravog načina života i zdravog načina provođenja slobodnog vremena, promicanje načina života u skladu s konceptom održivog razvoja te poticanjem zelenih poslova za poboljšanje kvalitete života. Važno je staviti naglasak na podizanje svijesti o osobnoj odgovornosti za zdravlje. Mjere u ovom području razvijaju se u dva smjera. Prvi se odnosi na jačanje zaštite zdravlja pojedinca, a drugi na jačanje zaštite njegove okoline.

Mjera 1. Povećanje dostupnosti hitne medicinske pomoći

Nositelj: Grad Zagreb

Suradnici u provedbi: nadležne gradske institucije

Aktivnosti:

1. Formiranje timova hitne medicinske pomoći na motoru.
2. Izrada mobilne aplikacije o postupcima oživljavanja.
3. Kampanje i edukacija građana o postupcima oživljavanja.
4. Širenje mreže automatskih vanjskih defibrilatora na javnim mjestima.
5. Nabava vozila za timove hitne medicinske pomoći.

Razdoblje provedbe: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Formirani timovi hitne medicinske pomoći na motoru.
2. Izrađena mobilna aplikacija o postupcima oživljavanja.

3. Broj provedenih kampanja i edukacija građana o postupcima oživljavanja.
4. Broj postavljenih automatskih vanjskih defibrilatora na javnim mjestima.
5. Broj novonabavljenih vozila.

Mjera 2. Promicanje navika zdravog života i aktivnog provođenja slobodnog vremena

Nositelj: Grad Zagreb i Vijeće za prevenciju Grada Zagreba

Suradnici u provedbi: nadležne gradske ustanove i udruge

Aktivnosti:

1. Unaprjeđenje sadržaja koji podižu standard kvalitete života djece predškolske dobi – izvanškolska nastava u prirodi.
2. Unaprjeđenje izvannastavnih sadržaja koji podižu standard kvalitete života djece i mladih – aktivnosti u prirodi, pošumljavanje, sportske aktivnosti.
3. Sportsko-rekreativne aktivnosti za opću populaciju.
4. Unaprjeđenje sadržaja koji pridonose zdravlju zajednice za različite skupine sugrađana (osobe s invaliditetom, umirovljenike, pripadnike manjinskih skupina).
5. Prepoznavanje ranih znakova psihičkih i emocionalnih teškoća kod djece, mladih i odraslih osoba.
6. Povećanje dostupnosti psihološkog i psihijatrijskog tretmana djeci i mladima traumatiziranim nasiljem u obitelji i drugim rizičnim ponašanjima roditelja, ženama žrtvama nasilja i počiniteljima nasilja.

Razdoblje provedbe: kontinuirano

Pokazatelj uspješnosti:

1. Broj sadržaja i provedenih aktivnosti za djecu predškolske dobi.
2. Broj izvanškolskih aktivnosti u prirodi.
3. Broj sportsko-rekreativnih manifestacija za opću populaciju.
4. Broj zdravstvenih manifestacija i aktivnosti za različite ciljane skupine.
5. Broj programa i podrške u psiho-socijalnom tretmanu mladih.
6. Broj programa psihološkog i psihijatrijskog tretmana djece i žena žrtava nasilja i počinitelja nasilja.

Mjera 3. Usvajanje i održavanje zdravih životnih navika i povećanje svijesti o važnosti preuzimanja odgovornosti za vlastito zdravlje

Nositelj: Grad Zagreb

Suradnici u provedbi: gradske zdravstvene ustanove, sportske i druge udruge

1. Kreiranje sadržaja koji promoviraju usvajanje zdravih životnih navika (kampanje).
2. Javna zelena nabava za prehranu u gradskim ustanovama (vrtići, škole, đачki domovi, domovi za starije osobe, gradske bolnice).
3. Povećanje dostupnosti zdravih prehrambenih opcija i smanjenje dostupnosti nezdravih prehrambenih opcija za sve građane (poticanje OPG-ova, tržnice, sajmovi zdrave hrane).
4. Povećanje broja gradskih vrtova i uređenja javnih voćnjaka.
5. Unaprjeđenje sadržaja koji povećavaju mentalnu otpornost zajednice - povećanje razine optimizma, zajedništva i kohezije.
6. Unaprjeđenje međusektorske suradnje i kreiranje sadržaja za smanjenje učestalosti pretilosti, pušenja, konzumacije nezdrave prehrane, izbjegavanje tjelesne neaktivnosti

i prekomjernog konzumiranja alkohola – javnozdravstveni programi ustanova i udruga.

Razdoblje provedbe: kontinuirano

Pokazatelj uspješnosti:

1. Broj sadržaja i programa i njihova dostupnost građanima.
2. Broj ustanova koje su provele zelenu javnu nabavu.
3. Povećan broj OPG-ova u zagrebačkom prstenu, povećana ponuda eko proizvoda na gradskim tržnicama.
4. Povećan broj gradskih vrtova i javnih voćnjaka.
5. Povećan broj akcija u zajednici koji stvaraju koheziju (npr. ozelenjivanje/sadnja drveća, sportske aktivnosti).
6. Broj sufinanciranih programa ustanova/udruga; povećan broj javno-zdravstvenih akcija koje povećavaju otpornost zajednice.

Mjera 4. Zeleni poslovi za poboljšanje kvalitete života nezaposlenih osoba i članova njihovih obitelji

Nositelj: Grad Zagreb

Suradnici u provedbi: nadležne gradske institucije

Aktivnosti:

1. Javni radovi na zaštiti prirode (ozelenjivanje parkova, čišćenje gradskih javnih zelenih površina) koji uključuju pravo na odgovarajući program obrazovanja.
2. Javni radovi na smanjenju udjela alergeničkih biljaka.
3. Izgradnja pčelinjaka na području Zagrebačke i Krapinsko - zagorske županije za hrvatske branitelje i članove njihovih obitelji uz mogućnost samozapošljavanja.

Razdoblje provedbe: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Broj javnih radova na zaštiti prirode (ozelenjivanje parkova, čišćenje gradskih javnih zelenih površina)
2. Broj javnih radova na smanjenju udjela alergeničkih biljaka.
3. Broj novih pčelinjaka na području Zagrebačke i Krapinsko - zagorske županije i temeljem toga samozaposlenih hrvatskih branitelja.

Mjera 5. Razvoj i ulaganje u sektor zgradarstva i osiguravanje socijalnog i priuštivog stanovanja

Nositelj: Grad Zagreb

Suradnici u provedbi: nadležne gradske institucije, znanstveno – istraživačke organizacije

Aktivnosti:

1. Prilagodba starijih zgrada u smjeru pripravnosti i otpornosti na buduće utjecaje vezane uz klimatske promjene, elementarne nepogode i katastrofe.
2. Osiguravanje terena u odnosu na geotehničke fenomene kao što su amplifikacija, pojava klizišta, blatni tok, likvefakcije i rasjedni pokreti.
3. Osiguravanje stanova za socijalni i priuštivi najam.

Razdoblje provedbe: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Broj prilagođenih starijih zgrada otpornih na buduće utjecaje vezane uz klimatske promjene, elementarne nepogode i katastrofe.
2. Osigurani tereni u odnosu na geotehničke fenomene kao što su amplifikacija, pojava klizišta, blatni tok i rasjedni pokreti - izvedbe drenova, izrade šljunčanih pilota, zbijanje tla i dr.
3. Broj izgrađenih i obnovljenih stanova dodijeljenih u najam.

Mjera 6. Mapiranje građevina Grada Zagreba u svrhu određivanja potencijala primjene zelenih tehnologija i realizacija zelene infrastrukture

Nositelj: Grad Zagreb

Suradnici u provedbi: nadležne gradske institucije, znanstveno – istraživačke organizacije

Aktivnosti:

1. Analiza potencijala primjene zelenih tehnologija na javnim, višestambenim i komercijalnim zgradama.
2. Dokumentiranje potencijala primjene zelenih tehnologija na javnim, višestambenim i komercijalnim zgradama.
3. Implementacija zelenih tehnologija na javnim, višestambenim i komercijalnim zgradama.

Razdoblje provedbe: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Izrađeno izvješće o potencijalu primjene zelenih tehnologija na javnim, višestambenim i komercijalnim zgradama.
2. Broj dokumentiranih potencijala primjene zelenih tehnologija na javnim, višestambenim i komercijalnim zgradama.
3. Implementirane zelene tehnologije na javnim, višestambenim i komercijalnim zgradama.

5.3. PODRUČJE SIGURNIH I DOSTUPNIH JAVNIH MJESTA I PREVENCIJA KRIMINALITETA

5.3.1. Cilj/Vizija

Policija kao javna služba Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske građanima pruža zaštitu njihovih temeljnih ustavnih prava i sloboda i zaštitu drugih Ustavom Republike Hrvatske zaštićenih vrijednosti obavljajući određene poslove propisane zakonom, (tzv. policijske poslove). Vizija Policijske uprave zagrebačke temelji se na višegodišnjoj strateškoj viziji Ministarstva unutarnjih poslova da se građani osjećaju slobodni, sigurni, zaštićeni i zbrinuti od svih oblika nasilja, nesretnih slučajeva, prirodnih i tehničko-tehnoloških (elementarnih nepogoda) velikih nesreća i katastrofa, a trend negativnih pojava, događaja i posljedica tendira prema nultoj točki ugrožavanja.

Policija je u obvezi da cjelokupnom aktivnošću kroz svoju viziju i misiju doprinosi smanjenju opasnosti i posljedica kažnjivih ponašanja čuvajući vladavinu prava te poštujući ljudska prava u cjelini. Policijska uprava zagrebačka svojim djelovanjem ulaže maksimalne napore da Republika Hrvatska bude prepoznata kao jedna od najsigurnijih europskih zemalja, a u isto vrijeme područje Grada Zagreba, glavnog grada Republike Hrvatske, sigurno mjesto komunikacije i interakcije u bilo kojem obliku (životnom, poslovnom, ekonomskom, društvenom, socijalnom i slično).

5.3.2. Opis stanja

Temeljna zadaća policije je sustavnim aktivnostima stanje sigurnosti na području Grada Zagreba održati na optimalnoj razini, budući da to značajno utječe i na subjektivan osjećaj sigurnosti građana cijele Republike Hrvatske. Policija, kao jedan od čimbenika javne sigurnosti, usmjerena je na zaštitu sigurnosti građana i imovine. Dobro planirane strategije, programi i aktivnosti za prevenciju kriminaliteta, ne samo da utječu na vidljivo smanjenje kriminaliteta, već i unaprjeđuju sigurnost u lokalnoj zajednici. Održavanje povoljnog stanja javne sigurnosti ima za građane posebnu vrijednost i pretpostavka je uspješnom razvoju društva na svim područjima. Proaktivnim djelovanjem policije ranim prepoznavanjem prijetnji, rizika, izazova i trendova na temelju prikupljenih i analiziranih podataka od značaja za sigurnost, ovladavanje novim znanjima i tehnologijama, kao i boljim poznavanjem domaćeg i međunarodnog sustava zaštite ljudskih prava, omogućava se uspješnije i pravodobnije donošenje odluka potrebnih za ostvarivanje strateških ciljeva, dok važnost ranog uočavanja sigurnosnih događaja ima za cilj i svrhu poduzimanje odgovarajućih operativno preventivnih mjera.

Međutim, sprječavanje počinjenja kaznenih djela i prekršaja te njihovih posljedica nije zadaća samo policije, već preventivno djelovanje treba biti dio strategije razvitka društva, kooperativne i koordinirane akcije različitih službi u sinergiji s građanima. Važnost povjerenja građana u policiju je jedan od strateških ciljeva policije. Građani koji imaju povjerenja u policiju zajedničkim će aktivnostima i zalaganjem dokazati društvenu odgovornost i stvarati, u biti sebi, zajedničko sigurnije okruženje. Policijska uprava zagrebačka je jedina policijska uprava I. kategorije prema ustroju Ministarstvo unutarnjih poslova te obuhvaća 20 policijskih postaja. Na području Grada Zagreba ustrojeno je devet temeljnih policijskih postaja (policijske postaje I. – IX. PP Zagreb) i dvije specijalizirane postaje prometne policije (I. i II. PPrP Zagreb).

5.3.3. Opis potreba

Kroz razvijanje suradnje između zajednice i različitih institucija utječe se na poboljšavanje kvalitete života unutar zajednice pri tom potičući građansku odgovornost. Stanje sigurnosti nije samo odraz uspješnosti rada policije već i pokazatelj kvalitetne suradnje svih mjerodavnih službi i institucija u rješavanju i reagiranju na događaje i pojave koje utječu na sigurnost. No, na stanje sigurnosti utječe i suradnja s građanima, samozaštitno ponašanje, i zajednička odgovornost jer sigurnost je zadaća svakoga od nas.

Standardizacija rada i koordinirano planiranje važno je za unaprjeđenje kvaliteta operativno-preventivnog i upravnog rada policije, prilagođavanjem specifičnim lokalnim problemima i kontekstu, planirajući implementacije – uvođenje intervencija koje su uspješne, učinkovite i održive te isto tako podložne monitoringu, evaluaciji i valorizaciji. Razvijanjem kulture samozaštitnog ponašanja ukupno stanje sigurnosti može biti povoljno ne samo u statističkom nego i u smislu subjektivnog osjećaja stanja. Upravo samozaštitno ponašanje i uvođenje modernih protuprovalnih sustava preventivno utječe na imovinski kriminalitet.

Preventivna uloga užeg socijalnog kruga i članova obitelji u razmjeni informacija i poruka koje dolaze od gradskih ili državnih institucija (poput policije, zdravstvenih službi, komunalnih usluga i sl.) o sigurnosti ključna je za prepoznavanje i ispravno razumijevanje nasilja u obitelji. Ova suradnja doprinosi sprječavanju nasilničkog ponašanja i usmjeravanju zajedničkih napora na prevenciju i suzbijanje obiteljskog i rodno uvjetovanog nasilja, čime se postižu pozitivni rezultati u borbi protiv takvih pojava.

Informiranje jača spremnost građana da dojavu bilo koje sumnjive situacije ili osobe s tim u svezi. Zato treba stalno upućivati građane da u slučaju bilo kakvih štetnih pojava glede stanja ili osjećaja sigurnosti ostvare kontakt s policijom ili da se s punim povjerenjem jave na

broj 192 kako bi se pravovremeno i u skladu s očekivanjima građana usmjerilo službu i pružila potrebna intervencija. Povoljno stanje javnog reda i mira postiže se sprječavanjem događaja/ponašanja koji ga narušavaju.

U održavanju povoljnog stanja javne sigurnosti, značajan udio ima i cestovni promet. Podizanje stanja sigurnosti cestovnog prometa na višu razinu poželjna je odrednica svakog društva na koju može u velikom dijelu utjecati i policija svojim mjerama uz potporu mjerodavnih službi. No, najvažniji čimbenik koji utječe na sigurnost prometa je pojedinac - čovjek i njegova svijest o tome da svojim ponašanjem u prometu otklanja mogućnost da se nesreća uopće dogodi. Preduvjeti ostvarivanja javne sigurnosti su preventivno djelovanje, stalna razmjena informacija, suradnja tijela i organizacija javne sigurnosti, gospodarskih subjekata, uključivanje javnosti i svakog građanina u razvijanje sigurnosne kulture. Sukladno Strategiji, potrebno je utvrditi zajedničke mehanizme i alate za prepoznavanje i planiranje rješavanja protupravnih ponašanja, kao i poticati aktivnosti koje doprinose poboljšanju osjećaja sigurnosti među građanima.

Mjera 1. Jačanje uloge Informativnog centra za prevenciju Policijske uprave zagrebačke

Nositelj: Policijska uprava zagrebačka

Suradnici u provedbi: Grad Zagreb, Vijeće za prevenciju Grada Zagreba

Aktivnosti:

1. Promicanje preventivne uloge policije kroz informiranje građana i senzibiliziranje javnosti na korištenje samozaštitnih mjera.

Razdoblje provedbe: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Izvješće Policijske uprave zagrebačke o stanju i kretanju analitičko statističkih (sigurnosnih) pokazatelja na godišnjoj razini.

Mjera 2. Osnaživanje projekta „Policija u zajednici“ i kontakt–policajaca (kontakt policije)

Nositelj: Policijska uprava zagrebačka

Suradnici u provedbi: Grad Zagreb, Vijeće za prevenciju Grada Zagreba

Aktivnosti:

1. Promoviranje partnerstva između zajednice, ostalih tijela državne uprave, jedinica lokalne samouprave, nevladinih sektora i policije s ciljem proaktivnog rješavanja problema te aktivnog uključivanja zajednice u suzbijanju etioloških čimbenika kriminaliteta, straha od kriminaliteta i drugih problema građana.
2. Jačanje svijesti o potrebi i mogućnosti rješavanja problema građana u određenoj lokalnoj zajednici na način da se policija temeljem suradnje s građanima prilagođava konkretnim potrebama određene lokalne zajednice.

Razdoblje provedbe: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Izvješće Policijske uprave zagrebačke o stanju i kretanju analitičko statističkih (sigurnosnih) pokazatelja na godišnjoj razini.
2. Broj održanih radionica na temu suradnje policije i građana.

Mjera 3.: Jačanje transparentnosti i javnosti rada s ciljem implementacija primjera dobre prakse iz područja sigurnosti u svrhu pronalaska najboljih rješenja za prevenciju kriminaliteta i društveno neprihvatljivih (i asocijalnih) ponašanja

Nositelj: Policijska uprava zagrebačka

Suradnici u provedbi: Grad Zagreb i Vijeće za prevenciju Grada Zagreba

Aktivnosti:

1. Bolje korištenje i jačanje potencijala koje imaju policija i društvo kako bi se ostvario veći stupanj angažiranosti građana, udruga, tijela vlasti i ustanova, s ciljem osobne odgovornosti u stvaranju slike sigurnog života u Gradu Zagrebu (neopravdani strah od kriminaliteta često može biti štetan poput kriminaliteta te uzrokovati povlačenje iz društvenog života i gubitak povjerenja u policiju i pravnu državu).
2. Unaprjeđenje načina plasiranja relevantnih informacija građanima i komunikacije s građanima korištenjem novih informacijskih i komunikacijskih tehnologija.

Razdoblje provedbe: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Izvješće Policijske uprave zagrebačke o stanju i kretanju analitičko statističkih (sigurnosnih) pokazatelja na godišnjoj razini.
2. Broj održanih radionica u cilju informiranja građana o korištenju novih informacijskih i komunikacijskih tehnologija.

Mjera 4.: Iniciranje donošenja nove odluke o prekršajima protiv javnog reda i mira (temeljem članka 37. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira (Narodne novine 41/77, 52/87, 47/89, 55/89, 05/90, 30/90, 47/90, 29/94, 114/22 i 47/23))

Nositelj: Grad Zagreb

Suradnici u provedbi: Policijska uprava zagrebačka

Aktivnosti

1. Iniciranje donošenja nove odluke o prekršajima protiv javnog reda i mira (temeljem članka 37. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira).

Razdoblje provedbe: do kraja 2026. godine

Pokazatelji uspješnosti:

1. Donesena Odluka o prekršajima protiv javnog reda i mira.

Mjera 5.: Provedba mjera i aktivnosti za smanjenje socijalne isključenosti i pružanje pomoći osobama u riziku od prosjačenja

Nositelj: Policijska uprava zagrebačka

Suradnici u provedbi: Grad Zagreb

Aktivnosti

1. Planiranje mjera policije za smanjenje socijalne isključenosti i pružanje pomoći osobama u riziku od prosjačenja.

Pokazatelji uspješnosti:

1. Izvješće Policijske uprave zagrebačke o stanju i kretanju analitičko statističkih (sigurnosnih) pokazatelja na godišnjoj razini.

Mjera 6.: Provedba mjera i aktivnosti za sprječavanje vandalizma

Nositelj: Grad Zagreb

Suradnici u provedbi: Policijska uprava zagrebačka

Aktivnosti

1. Iniciranje izrade i provedbe Akcijskog plana glede sprječavanja vandalizma.

Pokazatelji uspješnosti:

1. Izrada Akcijskog plana.

Mjera 7.: Osnaživanje Vijeća za prevenciju na razini Grada Zagreba i gradskih četvrti

Nositelj: Grad Zagreb

Suradnici u provedbi: Policijska uprava zagrebačka

Aktivnosti

1. Sudjelovanje u projektima za poboljšanje kvaliteta života i osjećaja sigurnosti građana u Gradu Zagrebu.
2. Kreiranje različitih intervencija usmjerenih na prevenciju rizičnih ponašanja.

Pokazatelji uspješnosti:

1. Izvješća koordinacijskih sastanaka gradskih četvrti i Policijske uprave zagrebačke uz korištenje analitičko statističkih (sigurnosnih) pokazatelja Policijske uprave zagrebačke.
2. Broj radionica usmjerenih na prevenciju rizičnih ponašanja.

Mjera 8.: Organizacija komunalne prevencije

Nositelj: Grad Zagreb, gradske četvrti, mjesni odbori

Suradnici u provedbi: Policijska uprava zagrebačka

Aktivnosti

1. Poboljšanje suradnje između policije i lokalnih vlasti na razini mjesnih odbora u cilju komunalne prevencije.

Razdoblje provedbe: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Izvješća koordinacijskih sastanaka gradskih četvrti i Policijske uprave zagrebačke uz korištenje analitičko statističkih (sigurnosnih) pokazatelja Policijske uprave zagrebačke.

5.4. PODRUČJE ZAŠTITE OD PRIRODNIH I TEHNOLOŠKIH KATASTROFA

5.4.1. Cilj/Vizija

Sve učestalije i intenzivnije pojave katastrofa u svijetu i u Republici Hrvatskoj, između ostalog, i kao rezultat klimatskih promjena, nameću potrebu povećanja spremnosti da se na učinkovitiji način reagira na te događaje te da se kontinuirano ulaže u razumijevanje rizika od katastrofa (World Disasters Report 2022). Povećanje otpornosti i pripravnosti na katastrofe, pružanje efikasnog odgovora kao i sposobnost unaprijedene ponovne izgradnje (Build Back Better) prilikom oporavka, sanacije i obnove izuzetno su važni za sigurnost građana i poticanje razvoja sigurnog i stabilnog okruženja te su preduvjet za kvalitetan život, privlačenje investicija i održivi gospodarski rast.

Potrebno je uspostaviti učinkovit sustav odgovora na sve krizne situacije, a koji će proaktivno upozoravati građane u slučaju opasnosti. Učinkovit sustav podrazumijeva jasno razumijevanje uloge i preuzimanje odgovornosti od strane svih sudionika u sustavu, posebice članova Stožera civilne zaštite na razini Grada Zagreba i gradskih četvrti, kako bi mogli donositi odluke, korištenje primjerenih ICT rješenja koja će olakšati donošenje pravodobnih i učinkovitih odluka, kontinuiranu edukaciju, redovito uvježbavanje i usavršavanje te revidiranje postojećih planskih dokumenata.

Osim jačanja tehničkih kapaciteta za upravljanje izvanrednim događajem, dodatnog opremanja materijalnim sredstvima te organiziranog stjecanja stručnih znanja i vještina operativnih snaga sustava civilne zaštite, što uključuje izradu operativnih planova, sustave javnog uzbunjivanja i primjenu ICT infrastrukture, važno je naglasiti i ključnu ulogu građana.

Uloga građana u sustavu civilne zaštite, kao pojedinaca i udruga građana ima posebnu važnost uzimajući u obzir kako otpornost društva, učinkovita zaštita i oporavak počinju već od svakog pojedinca, a svoj temelj ima u edukaciji.

5.4.2. Opis stanja

Sustav civilne zaštite organiziran je s ciljem smanjenja rizika od izvanrednih događaja te postupanja vezanih uz prirodne i tehničko-tehnološke prijetnje prije, za vrijeme i nakon izvanrednih događaja. Sustav se aktivira kada redovne žurne službe nemaju dovoljno kapaciteta za izvršavanje zadaća, a sam je sustav izrazito normiran. Dosadašnja iskustva pokazala su da unatoč tome što je izvršena procjena rizika od velikih nesreća i unatoč tome što su izrađeni svi planski dokumenti civilne zaštite, postoji dodatan prostor za unaprjeđenje odgovora na kriznu situaciju.

Velike nesreće i katastrofe svoje podrijetlo imaju u velikoj lepezi kako geoloških, hidroloških, meteoroloških, bioloških i ostalih prirodnih pojava i fenomena, tako i u tehničko-tehnološkim procesima. Kao takve predstavljaju veliko društveno, ekonomsko i gospodarsko opterećenje.

Na području Grada Zagreba Procjenom rizika od velikih nesreća za područje Grada Zagreba (Službeni glasnik Grada Zagreba 38/22) identificirano je osam rizika i prijetnji.

Sustav civilne zaštite Grada Zagreba povezuje resurse i sposobnosti sudionika, operativnih snaga i građana u jedinstvenu cjelinu radi smanjenja rizika od katastrofa, pružanja brzog i optimalnog odgovora na prijetnje i opasnosti nastanka te ublažavanje posljedica velike nesreće i katastrofe. Sustav civilne zaštite Grada Zagreba obuhvaća Stožer civilne zaštite Grada Zagreba koji ima načelnika, zamjenika načelnika i 11 članova. U svim aktivnostima Stožer civilne zaštite Grada Zagreba usko surađuje s Ravnateljstvom civilne zaštite Ministarstva unutarnjih poslova, Policijskom upravom zagrebačkom te ostalim operativnim snagama sustava civilne zaštite na području Grada Zagreba. U Gradu Zagrebu osnovano je i 17 stožera civilne zaštite gradskih četvrti. Stožeri gradskih četvrti imaju načelnika, zamjenika načelnika i 5 članova. Načelnik je po dužnosti predsjednik vijeća gradske četvrti i rukovodi radom stožera, zamjenik načelnika je po dužnosti potpredsjednik vijeća gradske četvrti. Izuzev stožera, operativne snage sustava civilne zaštite Grada Zagreba čine i operativne snage vatrogastva, operativne snage Hrvatskog Crvenog križa, operativne snage Hrvatske gorske službe spašavanja, udruge, pravne osobe u sustavu civilne zaštite te postrojbe i povjerenici civilne zaštite.

U Gradu Zagrebu, Vatrogasna zajednica Grada Zagreba je tijelo nadležno za vatrogastvo, a članice Vatrogasne zajednice Grada Zagreba su dobrovoljna vatrogasna društva i Javna vatrogasna postrojba Grada Zagreba. U Vatrogasnu zajednicu Grada Zagreba udruženo je 57 dobrovoljnih vatrogasnih društava. Njih sedam su središnja dobrovoljna vatrogasna društva: Dragonožec, Hrašće, Kupinečki Kraljevec, Moravče, Kašina, Sesvete i Šestine. U Vatrogasnu zajednicu Grada Zagreba uključeno je ukupno 7170 članova.

Procjenom ugroženosti od požara i tehnološke eksplozije za područje Grada Zagreba (Službeni glasnik Grada Zagreba 9/19) i Planom zaštite od požara Grada Zagreba (Službeni glasnik Grada Zagreba 7/20, 6/22, 23/23 i 16/24) Grad Zagreb je određen kao jedan požarni sektor s pet požarnih zona. Za obavljanje vatrogasne djelatnosti na cjelokupnom području Grada Zagreba, kao područje djelovanja ustrojena je Javna vatrogasna postrojba Grada Zagreba s pet vatrogasnih postaja.

5.4.3. Opis potreba

Prirodne i tehnološke katastrofe negativno utječu na veliki broj ljudi i imovinu. S obzirom na to da se često ne mogu predvidjeti i spriječiti, od ključnog je značaja da stanovništvo bude spremno reagirati kada se katastrofe dogode. Sustav civilne zaštite preuzima najveći dio odgovora na rizike iz katastrofa. Stoga je nužno ojačati čitav sustav civilne zaštite i približiti ga mladima te osigurati proaktivno djelovanje sustava u smislu pripreme na mogućnost pojavljivanja kriznih situacija, ali i sanaciju posljedica i oporavak nakon katastrofa.

Uzimajući u obzir sve navedeno te uvažavajući obvezu usklađenosti sa zakonodavnim okvirom, globalnim, nacionalnim i gradskim strategijama, smjernicama, planovima i relevantnim dokumentima neupitna je potreba ulaganja u jačanje kapaciteta i otpornosti na svim razinama (Strategija upravljanja rizicima od katastrofa do 2030., Narodne novine 122/22). Pri tome se poseban naglasak stavlja na sposobnost i spremnost operativnih snaga civilne zaštite Grada Zagreba, ulogu Stožera civilne zaštite Grada Zagreba, povećanje broja pripadnika postrojbi civilne zaštite opće namjene, kreiranje specijalističkih postrojbi sa specifičnim znanjima uz jačanje gradskih kapaciteta (komunalne i građevinske službe i trgovačka društva), intenzivnije uključivanje udruga civilnog društva ali i cjelokupne zajednice koji trebaju služiti kao potpora operativnom dijelu sustava te omogućiti izgradnju i razvoj sustava. Sustav treba karakterizirati prilagodljivost, funkcionalnost i uključivost te bi se trebao temeljiti na suvremenim alatima za odlučivanje, informacijskoj povezanosti svih sudionika, jasnim zadaćama i odgovornostima te na uključenosti građana posredstvom postrojbi civilne zaštite opće namjene ili kroz udruge građana.

Mjera 1. Jačanje sustava civilne zaštite Grada Zagreba

Nositelj: Grad Zagreb

Suradnici u provedbi: Vijeće za prevenciju Grada Zagreba, Vijeća za prevenciju gradskih četvrti, pripadnici sustava civilne zaštite Grada Zagreba (temeljne operativne snage), mjesni odbori

Aktivnosti:

1. Unaprjeđenje sustava civilne zaštite jačanjem temeljnih operativnih snaga organiziranjem i provođenjem zajedničkih edukacija i vježbi te senzibiliziranja mladih za uključivanje u sustav civilne zaštite.
2. Korištenje kapaciteta udruga građana u sustavu civilne zaštite.
3. Kontinuirana edukacija Stožera civilne zaštite Grada Zagreba i Stožera gradskih četvrti i upoznavanje s planskim dokumentima.
4. Razmjena znanja i dobre prakse u području civilne zaštite s državama članicama Europske unije i susjednim državama.
5. Povezivanje svih dionika unutar sustava civilne zaštite, koordinacija lokalne i državne razine.

Razdoblje provedbe: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Broj održanih vježbi, edukacija, radionica i predavanja.
2. Definiranje kriterija za određivanje udruga građana od interesa za sustav civilne zaštite, određivanje udruga od interesa za sustav civilne zaštite.
3. Broj održanih edukacija i radionica.
4. Sudjelovanje na međugradskim i međunarodnim sastancima, konferencijama.
5. Broj održanih aktivnosti na kojima su bili predstavnici svih dionika.

Potrebna financijska sredstva: planirat će se u Proračunu Grada Zagreba za svaku proračunsku godinu.

Mjera 2. Proaktivno djelovanje sustava zaštite od prirodnih i tehnoloških katastrofa

Nositelj: Grad Zagreb

Suradnici u provedbi: Vijeće za prevenciju Grada Zagreba, Vijeća za prevenciju gradskih četvrti, pripadnici sustava civilne zaštite Grada Zagreba (temeljne operativne snage) i mjesni odbori

Aktivnosti:

1. Definiranje preventivnih postupaka i mjera koje treba poduzeti kako bi se umanjile posljedice velikih nesreća te prirodnih i tehnoloških katastrofa.
2. Unaprjeđenje protokola razmjene informacija.
3. Kontinuirana edukacija građana o prepoznatim rizicima i načinima prevencije i postupanja u slučaju pojave prirodnih i tehnoloških katastrofa.
4. Implementacija sustava ranog upozoravanja od rizika gdje je to moguće.
5. Razvoj karata rizika.
6. Povezivanje postojećih baza podataka.

Razdoblje provedbe: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Izrađeni strateški i planski dokumenti i postupovnici.
2. Izrađeni protokoli za razmjenu informacija između grada, gradskih i žurnih službi.
3. Broj održanih edukacija.
4. Broj implementiranih sustava.
5. Broj izrađenih karata.
6. Broj povezanih baza podataka.

Mjera 3. Sanacija posljedica i oporavak od prirodnih i tehnoloških katastrofa

Nositelj: Grad Zagreb

Suradnici u provedbi: Vijeće za prevenciju Grada Zagreba, Vijeća za prevenciju gradskih četvrti, pripadnici sustava civilne zaštite Grada Zagreba (temeljne operativne snage) i mjesni odbori

Aktivnosti:

1. Praćenje međunarodnih praksi i tehnologija za sanacije posljedica i oporavak od prirodnih i tehnoloških katastrofa.
2. Priprema svih dionika sustava za provedbu sanacija posljedica od prirodnih i tehnoloških katastrofa.

Razdoblje provedbe: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Broj aktivnosti povezanih s praćenjem i primjenom međunarodnih praksi i tehnologija za sanacije posljedica i oporavak od prirodnih i tehnoloških katastrofa.
2. Broj održanih edukacija i vježbi.

5. 5. PODRUČJE JAČANJA SOCIJALNE KOHEZIJE, SOLIDARNOSTI I UKLJUČIVOSTI

5.5.1. Cilj/Vizija

Grad Zagreb kao grad po mjeri svakog građanina ima viziju socijalnog plana koji osigurava kvalitetu života uvažavajući načela pravednosti, jednakosti i poštivanja ljudskih prava, a socijalne usluge su pravovremene, ciljane i dostupne svima. Grad Zagreb dosadašnjim strateškim dokumentima prepoznaje siromaštvo kao jedan od značajnih izazova te se kroz kreiranje javnih politika usmjerava na pravovremeno suočavanje s mogućim izazovima.

Uvažavajući činjenicu da je urbana sigurnost odgovornost i potreba svih pravnih i fizičkih osoba, bez obzira na njihovo obrazovanje, dob, zanimanje ili područje djelovanja, Strategija urbane sigurnosti uključuje i područje jačanje socijalne kohezije, solidarnosti i uključivosti. Kroz praćenje planiranih i provedenih aktivnosti, cilj je usmjeravati i unaprijediti socijalnu koheziju i međusobnu solidarnost građana, s krajnjim ciljem poboljšanja kvalitete života i sigurnosti u gradskim četvrtima. Socijalna kohezija se postiže povećanjem osjećaja pripadnosti zajednici, jačanjem solidarnosti među građanima, integracijom ranjivih skupina, poticanjem ravnopravnosti i tolerancije, podizanjem povjerenja u institucije te suzbijanjem korupcije.

5.5.2. Opis stanja

Europska unija već dugi niz godina stavlja poseban naglasak na socijalnu koheziju, koja se ističe kao referentni okvir za strukturne fondove i druge strategije, s ciljem osiguravanja ekonomske i socijalne kohezije na svom teritoriju. Jedan od ključnih ciljeva Europske unije je promicanje skladnog razvoja te jačanje ekonomske i socijalne kohezije smanjivanjem razvojnih nejednakosti između različitih regija. U tom kontekstu, države članice su obaviještene da bi trebale uzeti u obzir ovaj cilj prilikom provođenja i koordiniranja svojih gospodarskih strategija.

5.5.3. Opis potreba

Područje socijalne kohezije potencira potrebu za sustavnim unapređenjem socijalnih usluga koje se pružaju uz minimalne administrativne zahtjeve i učinkovitu međusektorsku suradnju te njihovo kontinuirano prilagođavanje individualnim potrebama građana i standardima kvalitete socijalnih usluga. S obzirom na to da je cilj socijalne kohezije sprječavanje negativnih socijalnih posljedica, nužno je osigurati zaštitu ranjivih članova zajednice. To podrazumijeva praćenje promjena u društvu, brigu o ublažavanju i smanjenju rizika od siromaštva za najugroženije građane te omogućavanje izlaska iz „kruga siromaštva“ putem socijalnih ulaganja i kvalitetnih socijalnih usluga. Ključna je i suradnja svih uključenih dionika kako bi se stvorio učinkovit sustav podrške koji osnažuje najranjivije skupine i potiče socijalnu uključenost.

Koordiniranim aktivnostima na području socijalnog planiranja, ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije stvara se okvir za borbu protiv socijalne isključivosti, uključujući integraciju manjina i migranata te aktivnosti usmjerene na suzbijanje siromaštva. Na taj način se podiže razina znanja i svijesti o jednakosti kako bi svi građani ostvarili svoja prava zajamčena Ustavom Republike Hrvatske.

U svrhu jačanje socijalne kohezije, solidarnosti i uključivosti nužno je koordinirati aktivnosti gradskih upravnih tijela i civilnog društva usmjerene ostvarenju slijedećih ciljeva:

- Poticati gradske četvrti/mjesne odbore da zajedničkim programskim aktivnostima organiziraju različita događanja i aktivnosti koje uključuju građane različitih dobnih skupina i interesa čime se potiče međusobno povezivanje i razumijevanje; poticati programe koji obuhvaćaju aktivnosti za ostvarenje potreba građana u područjima zdravstva i socijalne skrbi, kulturnim događanjima, sportskom rekreacijom, ekološkim akcijama, brigom o djeci, zaštitom okoliša te održavanjem okućnica i objekta stanovanja; promicati toleranciju i međusobno poštovanje, što doprinosi većoj sigurnosti u zajednici; poticati susjedsku suradnju tako da građani pomažu jedni drugima i surađuju s policijom u očuvanju imovine, putem zapažanja i izvještavanja o sumnjivim pojavama u svojim četvrtima.
- Provedba učinkovitih aktivnosti prevencije nasilja u obitelji i nasilja nad ženama uključuje organizaciju tematskih sjednica Vijeća za prevenciju gradskih četvrti, predavanja i manifestacije s ciljem senzibilizacije građana o važnosti njihove reakcije u eliminaciji nasilja. Također, važno je provoditi senzibilizaciju i edukaciju žena, kao i potencijalno ranjivih skupina, poput kao žena starije životne dobi i osoba s invaliditetom.
- Informiranje građana o mogućnostima korištenja besplatne pravne pomoći putem socijalnih radnika, objavom informacije o besplatnoj pravnoj pomoći na mrežnoj stranici Grada Zagreba. Također, treba promovirati usluge Pravne klinike Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te organizacija civilnog društva ovlaštenih za pružanje primarne pravne pomoći.
- Kontinuirano stvarati pretpostavke za razvoj okruženja u kojem organizacije civilnog društva mogu učinkovito doprinositi zaštiti i promicanju ljudskih prava; osigurati programsko financiranje te poticati aktivno sudjelovanje građana i organizacija civilnog društva u procesima donošenja javnih politika u smjeru dijaloga koji doprinosi izgradnji povjerenja u otvoren, odgovoran i djelotvoran rad gradske uprave.
- Osigurati učinkovitu zaštitu prava posebno ugroženih skupina građana u kriznim situacijama te ublažavanje posljedica postojećih kriza kroz pravovremenu edukaciju službenika i pružanje informacija i potpore tim skupinama. Grad Zagreb je obavezan osigurati uzbunjivanje, evakuaciju i zbrinjavanje stanovnika sa specifičnim potrebama, uključujući osobe s invaliditetom. Kako bi se u kriznim situacijama osiguralo učinkovito djelovanje nadležnih službi, neophodno je imati sve potrebne informacije o razmještenosti i kategorijama ranjivih skupina, kao i o arhitektonskim barijerama u prostoru koje nisu posljedica neželjenih događaja.
- Poboljšanje učinkovitosti gradske uprave za djelovanje u području civilne zaštite.
- Poticanje dijaloga i suradnje s lokalnim organizacijama civilnog društva, školama, vjerskim zajednicama i drugim dionicima kako bi se stvorio koordiniran i sveobuhvatan pristup u rješavanju zajedničkih izazova i potreba.

- Jačanje socijalne kohezije između većinskog i manjinskog stanovništva uključuje aktivnosti usmjerene na osvještavanje i upoznavanje sa zakonodavnim okvirom Republike Hrvatske koji se štiti prava nacionalnih manjina. To obuhvaća informiranje o doprinosu nacionalnih manjina u hrvatskoj kulturi i zajednici. Također, treba naglasiti pravo pripadnika nacionalnih manjina na sudjelovanje u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, što je definirano Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina (Narodne novine 155/02, 47/10, 80/10, 93/11- Odluka Ustavnog suda RH i 93/11-Odluka Ustavnog suda RH). Ove aktivnosti doprinose stvaranju međusobnog razumijevanja i poštovanja te jačanju socijalne integracije i zajedništva unutar društva.
- Provođenje aktivnosti u području integracije stranaca u hrvatsko društvo s fokusom na učinkovito komuniciranje utemeljeno na činjenicama, rušenju predrasuda i stvaranju uključivog društva. Konkretni ciljevi za integraciju stranih radnika, tražitelja međunarodne zaštite i osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita u Gradu Zagrebu uključuju: socijalnu i zdravstvenu zaštitu, učenje jezika i obrazovanje, rad i zapošljavanje, jačanje lokalnih integracijskih kapaciteta, te međugradsku i međunarodnu suradnju.

Sve ove aktivnosti trebaju biti usmjerene na jačanje socijalne kohezije, priznavanje i valoriziranje različitosti, te tretiranje manjina kao prednosti koje obogaćuju zajednicu.

Mjera 1. Povećanje osjećaja pripadanja zajednici (socijalna kohezija)

Nositelj: Grad Zagreb i Vijeće za prevenciju Grada Zagreba

Suradnici u provedbi: Policijska uprava zagrebačka, vijeća za prevenciju gradskih četvrti i mjesni odbori

Aktivnosti:

1. Planiranje, provedba i praćenje aktivnosti usmjerenih na unaprjeđenje kvalitete života i sigurnosti u gradskim četvrtima.
2. Jačanje nepristranog odnosa, transparente komunikacije te partnerstva policije i građana.
3. Planiranje, provedba i praćenje zajedničkih aktivnosti policije i građana, uključujući i organizacije civilnog društva, na rješavanju sigurnosnih problema.
4. Unaprjeđenje načina plasiranja relevantnih informacija građanima i komunikacije s građanima korištenjem novih informacijskih i komunikacijskih tehnologija.

Razdoblje provedbe: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Broj isplaniranih, provedenih i praćenih aktivnosti usmjerenih unaprjeđenju kvalitete života i sigurnosti u gradskim četvrtima.
2. Povećanje razine povjerenja građana u policiju.
3. Broj isplaniranih, provedenih i praćenih zajedničkih aktivnosti policije i građana, uključujući i organizacije civilnog društva, na rješavanju sigurnosnih problema.
4. Unaprjeđenje načina plasiranja informacija građanima korištenjem novih informacijskih i komunikacijskih tehnologija.

5.6. PODRUČJE TERORIZMA I RADIKALIZACIJE

5.6.1. Cilj/Vizija

Percepcija ugroze od terorizma u Republici Hrvatskoj i Gradu Zagrebu je vrlo niska što znači da je osjećaj sigurnosti, bar kada je u pitanju terorizam, vrlo visok. Stoga je vrlo važno, različitim mjerama i aktivnostima, održavati visoku razinu objektivne i subjektivne sigurnosti kao i graditi tolerantno društva, u kojemu nema mjesta radikalizaciji.

5.6.2. Opis stanja

Broj ljudi koji živi u gradovima danas je veći nego ikada prije u povijesti. Gradovi su mjesta iznimne gustoće naseljenosti i ekonomske aktivnosti s različitom i razvedenom infrastrukturnom mrežom. No, bez obzira na razvijenost, urbane sredine su kroz povijest bile mete terorističkog djelovanja, a to su ostale i danas, prije svega zbog svoje važnosti i pristupačnosti meta.

Iako tradicionalno urbani terorizam nije smatran relevantnim područjem nacionalne sigurnosti, novim proširenim shvaćanjem sigurnosti, gdje sigurnost nije isključivo u vojnoj sferi, on postaje važan predmet interesa sigurnosnih stručnjaka i dio protuterorističkih strategija. Urbani terorizam podrazumijeva dvije vrste mogućih terorističkih napada – udare na gradove kao cjeline ili udare na pojedine mete u gradovima. Ovisno o veličini i obliku gradova, društvenoj dinamici, geografskim i povijesnim značajkama, kao i razinama ekonomske snage, gradski ciljevi mogu uključivati parkove, šetnice, obale rijeka, trgovačka središta, pješačke zone, tržnice, muzeje, koncertne dvorane, hotele, financijske četvrti, mjesta bogoslužja, itd. (UN OCT, 2022). Navedeni javni prostori, kao otvorena i dostupna mjesta, predstavljaju središta urbanog života, i kao takva su uvijek bili i mjesta sigurnosnih rizika različite vrste. Krajem 20. i početkom 21. stoljeća upravo javna mjesta postaju češće mete terorista zbog većeg broja ljudskih žrtava, veće materijalne štete, dobivanja publiciteta, stvaranja osjećaja nesigurnosti itd.

Primjeri terorizma u urbanim središtima diljem svijeta ukazuju na to da se ovom tipu terorizma mora sustavno pristupiti budući da postoji visoka incidencija terorističkih udara na mete u gradovima u mirnodopskim uvjetima. Naime, čak 75 % svih terorističkih udara događa se u gradovima, a oni rezultiraju s 80 % svih žrtava terorizma. Upravo stoga je urbani terorizam jedno od središnjih pitanja nacionalne i međunarodne sigurnosti pa su i mjere za prevenciju terorizma dominantno u nadležnosti državnih vlasti.

Takve pojavnosti potaknule su nova promišljanja sigurnosti u gradovima i implementacije sigurnosnih mjera. Stoga se mnoge države i gradovi različitim strategijama i aktivnostima suočavaju s rizicima urbanog terorizma. Govori se o tri međusobno povezane strategije u gradovima (Coaffee, 2009). Prva je upravljanje prostorom (krajobrazom) pri čemu je niz prostornih i vremenskih pravila i propisa društveno nametnuto ili određeno bilo od strane snaga reda i zakona ili drugih ključnih urbanih upravitelja. Druga se strategija odnosi na fortifikacijski pristup koji podrazumijeva privatizaciju prostora uvođenjem obrambenih mjera poput zidova, barijera i vrata, što dovodi do fizičke segregacije krajolika. Treća strategija odnosi se na nadzor, odnosno kontrolu prostora putem sigurnosnih kamera ili osoblja posebno na ulazima na pojedina mjesta. Dakako, navedene strategije se međusobno ne isključuju.

Posljednjih petnaestak godina i u Europskoj uniji su javni prostori poput trgovačkih centara, tržnica, mjesta bogoslužja, javnog prijevoza i mjesta za zabavu bili meta terorističkih napada. Zbog navedenih iskustava, javni prostori s velikim brojem ljudi kao što su sportski

stadioni, trgovački centri, glavne ulice, hoteli, javni trgovi i sl. postali su ključni prioritet protuterorističke zaštite u Europskoj uniji (Europska komisija, 2022.).

Važno je ukazati i na razlike u Europi (i Europskoj uniji) u javnoj percepciji sigurnosnih rizika i sigurnosnih mjera. Navedeno ovisi o različitim faktorima uključujući tradiciju, povijest sukoba, broj i razmjer terorističkih incidenata te slične okolnosti. Kada je riječ o terorističkim slučajevima u Hrvatskoj, to jest u Zagrebu, osim čina iz listopada 2020. godine, u kojem je radikalizirani pojedinac pokušao napad na Vladu RH, što je kasnije i okarakterizirano kao teroristički čin, Zagreb nema zabilježene slučajeve terorizma. Treba napomenuti i da prema posljednjem istraživanju Eurobarometra (Standard Eurobarometer 100) iz listopada i studenog 2023., ali i u ranijim istraživanjima, na pitanje o najvažnijim problemima s kojima se suočava Hrvatska, od petnaest ponuđenih odgovora, terorizam je kao problem označilo najmanje, odnosno 2% sudionika istraživanja, ali i prosjek za 27 država članica Europske unije nije visok (5 %).

5.6.3. Opis potreba

Grad Zagreb kao najveća urbana sredina Republike Hrvatske, u kojoj živi i više od četvrtine ukupnog stanovništva Republike Hrvatske i u kojem su smještene sve najvažnije državne institucije, sigurnosne mjere usmjerene na sprječavanje terorizma i terorističkih akata moraju biti implementirane u lokalne aktivnosti u onoj mjeri u kojoj lokalna razina ima ovlasti i kapacitete za djelovanje, a u skladu sa širom (nacionalnom, nadnacionalnom) strategijom. To je posebno važno s obzirom na usložnjenu sigurnosnu situaciju u svijetu te globalne tokove kao i poziciju Hrvatske u međunarodnim okvirima (članstvo u Europskoj uniji i NATO-u). Lokalne jedinice, odnosno Grad Zagreb, na različite načine može doprinijeti nacionalnim aktivnostima, ali i obrnuto. Suradnja nacionalne i lokalne razine je preduvjet očuvanja i objektivne i subjektivne dimenzije sigurnosti Grada Zagreba.

Kada je riječ o protuterorističkim mjerama u Gradu Zagrebu, prije svega nužno je definirati koji (javni) prostori i događanja zahtijevaju dodatnu protuterorističku zaštitu i koja je to kritična (gradska) infrastruktura koju bi trebalo dodatno zaštititi. Istovremeno je važno da se pri kreiranju protuterorističkih mjera i rješenja, onih vidljivih, vodi računa o proporcionalnosti (percipiranog) rizika. Mjere u Gradu Zagrebu moraju osigurati zaštitu bez ometanja vibrantnosti života u javnim prostorima, dajući osjećaj sigurnosti i ugodnosti. Tako svaka intervencija u prostor treba biti funkcionalno i nenametljivo implementirana.

Djelovanje gradskih službi također treba usmjeriti na sprječavanje pojave radikalizacije i ekstremizma koji su stalna prijetnja sigurnosti na svim razinama, budući da su navedeni društveni fenomeni (problemi) usko vezani s različitim oblicima nasilja. Radikalizacija se definira kao postupan i složen proces u kojem pojedinac ili grupa prihvaćaju radikalnu ideologiju ili uvjerenja koja koriste ili odobravaju nasilje, što uključuje i teroristička djela, bilo u političke ili ideološke svrhe.

Radikalizacija predstavlja veliki izazov u cijeloj Europskoj uniji i smatra se ozbiljnom sigurnosnom prijetnjom. U pozadini radikalizacije nisu samo ideologije, nego i društvene i političke okolnosti koje utječu na položaj pojedinaca u društvu. Razvojem tehnologije te posebno društvenih mreža, radikalizacija i ekstremizam puno se lakše šire u društvu i dopiru do grupa i pojedinaca, što predstavlja dodatan izazov u suočavanju s ovim sigurnosnim

rizicima. Opasnosti radikalizacije mogu se razvijati u dva smjera. Jedan je onaj koji je vidljiv u razvijenim europskim zemljama gdje je integracija bila neuspješna ili nepotpuna i gdje su se imigranti (prve, druge, treće generacije) radikalizirali te neki bili i izvršitelji terorističkih akata. Drugi smjer je radikalizacija domaćeg stanovništva uslijed pojačane imigracije i neuspješne integracije u kojoj se javljaju različiti društveni problemi te se stvara animozitet prema imigrantima, bilo pojedincima ili skupinama. Dakako, desni ekstremni pokreti mogu se javiti neovisno o uspješnosti integracije. U bilo kojem od navedenih slučajeva postoji potencijal radikalizacije i nasilnog djelovanja pa čak i terorizma. S obzirom na to da je većina mjera i aktivnosti i u ovoj sferi u domeni države, mjere i aktivnosti koje će provoditi Grad Zagreb odnose se na suradnju s tijelima države, ali i pokretanje vlastitih aktivnosti.

Mjera 1. Jačanje protuterorističkih aktivnosti

Nositelj: Grad Zagreb

Suradnici u provedbi: Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske i Sigurnosno-obavještajna agencija

Aktivnosti:

1. Poticanje institucionalizacije protuterorističkog koordinadora u okviru tijela za strateško upravljanje urbanom sigurnošću (suradnja s državnim tijelima u protuterorističkim programima i mjerama).
2. Identifikacija terorističkih prijetnji, analiza rizika, procjena rizika i suočavanje s rizicima od terorizma.
3. Identificiranje (javnih) prostora Grada Zagreba, kritične gradske infrastrukture i tipova događanja koji su potencijalne mete terorizma (usporedba s drugim gradovima u Europskoj uniji).
4. Infrastrukturni i drugi sigurnosni zahvati u prostore (i događaje) koji su identificirani kao potencijalne terorističke mete.

Razdoblje provedbe: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Broj održanih sastanaka s predstavnicima državnih tijela na temu protuterorističkog koordinadora.
2. Broj katalogiziranih prijetnji i rizika od terorizma u Gradu Zagrebu te adekvatnih odgovora na iste.
3. Broj katalogiziranih (javnih) prostora Grada Zagreba i događanja koji su potencijalne mete terorizma
4. Povećanje broja infrastrukturnih intervencija s ciljem prevencije terorističkih napada u Gradu Zagrebu.

Mjera 2. Sprječavanje pojave radikalizacije i ekstremizma

Nositelj: Grad Zagreb

Suradnici u provedbi: Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske i Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj

Aktivnosti:

1. Promicanje društvenih vrijednosti kojima se gradi tolerantnije društvo s ciljem smanjenja mogućnosti pojave radikalizacije i ekstremizma.
2. Unapređenje i širenje programa za bolju i bržu integraciju imigranata u lokalnoj zajednici.

Razdoblje provedbe: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Broj isplaniranih, provedenih i praćenih aktivnosti kojima je cilj spriječiti radikalizaciju i ekstremizam.
2. Broj isplaniranih, provedenih i praćenih aktivnosti kojima je cilj uspostava bolje i brže integracije imigranta u Gradu Zagrebu.

5.7. PODRUČJE INFORMACIJSKE I KIBERNETIČKE SIGURNOSTI**5.7.1. Cilj/Vizija**

Cilj informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba je zaštita gradskih informacijskih sustava i podataka od kibernetičkih rizika, izazova i prijetnji te osiguranje sigurnosti građana i poslovanja u digitalnom okruženju. Kao podciljeve potrebno je: osigurati integritet i pouzdanost informacijskih sustava Grada Zagreba i zaštititi gradsku infrastrukturu, komunikacijske mreže i informacijske sustave od neovlaštenog pristupa, manipulacije ili uništavanja, provoditi mjere i politike za sprječavanje kibernetičkih napada na gradsku infrastrukturu i podatke, uključujući nadzor, identifikaciju i neutralizaciju prijetnji, jačanje svijesti o kibernetičkoj sigurnosti s pomoću koje je potrebno educirati građane, djelatnike i upravljačke strukture Grada Zagreba o kibernetičkim prijetnjama, sigurnosnim praksama i postupcima u slučaju incidenata. Potrebno je uspostaviti partnerstva s relevantnim dionicima, uključujući državne agencije, privatni sektor, akademsku zajednicu i civilno društvo radi razmjene informacija, najboljih praksi i suradnje u borbi protiv kibernetičkih prijetnji te razviti i implementirati postupke za brzu reakciju na kibernetičke incidente kako bi se minimizirale štete i osiguralo brzo oporavak nakon napada.

Vizija informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba je stvaranje digitalno sigurnog i otpornog grada, koji osigurava zaštitu informacijskih sustava, podataka i građana od kibernetičkih prijetnji. Grad Zagreb treba postati lider u području informacijske i kibernetičke sigurnosti, pružajući visoku razinu zaštite građanima, poslovanju i javnoj infrastrukturi. Kroz inovativne tehnologije, suradnju s relevantnim dionicima te kontinuiranu edukaciju i podizanje svijesti, Grad Zagreb treba osigurati siguran i pouzdan digitalni prostor koji podržava rast, razvoj i napredak zajednice. Vizija Grada Zagreba u području informacijske i kibernetičke sigurnosti je stvaranje otvorenog, transparentnog i sigurnog digitalnog okruženja koje potiče inovacije, razmjenu informacija i prosperitet za sve svoje građane.

5.7.2. Opis stanja

Informacijska i kibernetička sigurnost, svaka za sebe ali isto tako zbirno, predstavljaju potrebu, vrijednost i uslugu koju koriste mnogobrojni akteri suvremenog svijeta, počevši od različitih međunarodnih organizacija i svih država, većine sektora te društvenih i gospodarskih procesa, preko jedinica lokalne i regionalne samouprave, brojnih agencija i djelatnosti, pa sve do malih poduzeća i građana. Danas skoro nitko nije izvan eko sustava informacijske i kibernetičke sigurnosti, svi ovisimo o njoj u većoj ili manjoj mjeri te redovno i učinkovito odvijanje svih bitnih društvenih, gospodarskih, političkih, sigurnosnih i razvojnih procesa snažno je oslonjeno na predmetnu sigurnost.

Grad Zagreb kao glavni grad države, ujedno i sa statusom županije, predstavlja ne samo političko, poslovno i gospodarsko, obrazovno i kulturno središte Hrvatske, on je puno više od

toga. S obzirom na svoj status i značaj, sve aktivnosti koje Grad Zagreb poduzima imaju brojne i dalekosežne učinke na druge jedinice lokalne i regionalne samouprave te na živote milijuna ljudi. Stoga je odgovornost koju nosi u nadogradnji i proširenju informacijske i kibernetičke sigurnosti iznimna jer svaki korak u tom smjeru ne samo da doprinosi sigurnosti Zagreba, već postavlja standarde i pruža primjer drugim zajednicama u zemlji i širom svijeta.

Bez obzira na svakodnevnu upotrebu brojnih elemenata i funkcionalnosti koje generički objedinjujemo pod terminima informacijska sigurnost i kibernetička sigurnost, još uvijek ne postoji opće prihvaćene definicije što se smatra pod jednim, a što pod drugim, jesu li navedeni termini istoznačnice, podskup jedan drugoga ili paralelne realnosti koje se međusobno nadopunjavaju. Za potrebe izrade Strategije urbane sigurnosti odabran je upravo potonji pristup gdje smatramo kako su „informacijska sigurnost“ i „kibernetička sigurnost“ dva odvojena, vrlo komplementarna termina, koji se međusobno nadopunjuju i zajedno čine neodvojivu cjelinu.

Sukladno Zakonu o informacijskoj sigurnosti (Narodne novine 79/07) informacijska sigurnost je stanje povjerljivosti, cjelovitosti i raspoloživosti podatka, koje se postiže primjenom propisanih mjera i standarda informacijske sigurnosti te organizacijskom podrškom za poslove planiranja, provedbe, provjere i dorade mjera i standarda. Kibernetička sigurnost temeljem Zakona o kibernetičkoj sigurnosti (Narodne novine 14/24) predstavlja sve aktivnosti koje su nužne za zaštitu od kibernetičkih prijetnji mrežnih i informacijskih sustava, korisnika tih sustava i drugih osoba na koje one utječu. Dok je kibernetički prostor virtualni prostor stvoren s pomoću globalno umreženih računala, tj. svijet interneta s njegovim okruženjem (Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024.) U Zakonu o informacijskoj sigurnosti navedeno je kako informacijski sustav predstavlja komunikacijski, računalni ili drugi elektronički sustav u kojem se podaci obrađuju, pohranjuju ili prenose, tako da budu dostupni i upotrebljivi za ovlaštene korisnike.

Prema navedenom, „informacijska sigurnost“ odnosi se na povjerljivost, cjelovitost i raspoloživosti podataka, dok je „kibernetička sigurnost“ više fokusirana na zaštitu i funkcionalnost sustava u kibernetičkom prostoru s pomoću kojih se obrađuju, pohranjuju i/ili prenose podaci te kojima se automatiziraju i nadziru društveni, gospodarski i komunalni procesi gdje podatak predstavlja skup kvantitativnih i kvalitativnih parametara na osnovu kojih se oblikuje informacija.

Grad Zagreb stvara, obrađuje, koristi, razmjenjuje i pohranjuje ogromne količine podataka i informacija vezano za gradske poslove, projekte i usluge te upravlja digitaliziranim komunalnim procesima kritično važnim za funkcioniranje grada. Isto tako, predstavlja sebe i svoje građane koristeći mnoštvo informacija i različite informacijske sustave. Kao i što obrađuje niz osobnih podataka svojih građana i gostiju grada koji koriste njegove određene usluge. Iz tih, kao i drugih razloga, skrb i posvećenost zaštititi vlastitih podataka i sustava, kao i zaštititi podataka korisnika te zaštita digitaliziranih komunalnih procesa predstavlja jedan od kontinuiranih i glavnih ciljeva Grada Zagreba, pogotovo imajući u vidu svakodnevnu izloženost sve većem broju izazova, rizika, prijetnji i opasnosti. Za bolje razumijevanje ovih izazova, potrebno je obratiti pozornost na određen broj dokumenata i procjena strateške prirode u kojima su oni navedeni te predstavljaju realnost na koje Zagreb mora odgovoriti.

Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske (Narodne novine 73/17) navodi kako se vanjske i unutarnje prijetnje, rizici i izazovi mijenjaju kontinuirano i brzo, vrlo su složeni, povezani i često nepredvidivi. Nove tehnologije mijenjaju sve aspekte života, a internet ima sve važniju ulogu u kreiranju društvenih i sigurnosnih procesa. Internet i kibernetički

prostor omogućavaju komunikaciju i povezuju svijet, međutim otvaraju i brojne rizike i prijetnje. Ovisnost društava i pojedinaca o internetu i informacijskoj tehnologiji predstavljaju posebnu osjetljivost. Napadi u kibernetičkom prostoru, bez obzira na motive, sve više ugrožavaju pojedince, organizacije i države. Istodobno, organizacijska fluidnost, geografska rasprostranjenost, tehnološka difuznost i neograničena mogućnost komunikacije otežavaju identifikaciju napadača, njihovih namjera i sposobnosti. Kibernetički kriminal je u porastu, a kibernetički prostor sve se više koristi za nezakonito djelovanje. Osim moguće povrede sigurnosti klasificiranih, osobnih i osjetljivih podataka, prijetnju predstavlja i korištenje kibernetičkog prostora za izazivanje žrtava i šteta u materijalnom svijetu. Radikalne ideje i pokreti, koji prerastaju u ekstremizam i terorizam, multipliciraju se i šire na internetu i društvenim mrežama, čime poprimaju doseg i utjecaj kakav ranije nisu imali.

Javno izvješće za 2022. godinu Sigurnosno-obavještajne agencije donosi širi pregled izravnih i neizravnih izazova, rizika, prijetnji i opasnosti te napada u kibernetičkom prostoru s kojima se susreću državne institucije, operatori kritičnih infrastruktura i usluga, gospodarski subjekti. U kibernetičkom prostoru Republike Hrvatske određen manji broj pojedinaca dijeli i širi ekstremističke ideje i sadržaje te ekstremističke stavove i govor mržnje osobito usmjeravaju prema različitim društvenim manjinama. Strano obavještajno djelovanje usmjereno je prema prikupljanju podataka o sigurnosnim, političkim i gospodarskim procesima u zemlji, kao i što je obavještajno i informacijsko djelovanje usmjereno na pokušaje utjecaja u procesima donošenja odluka, na javno mnijenje, kao i na vanjskopolitički položaj i interese države. Informacijsko djelovanje očituje se i u plasiranju lažnih vijesti i narativa o Hrvatskoj i njezinim unutarnjim i vanjsko-političkim procesima, društvenim kretanjima i ciljevima. Nadalje, uz tradicionalne načine obavještajnog djelovanja i prikupljanja podataka, u obavještajne se svrhe sve više koriste moderne tehnologije pa se bilježi sve intenzivnije korištenje naprednih kibernetičkih napada na informacijsku infrastrukturu državnih tijela radi špijuniranja i krađe podataka. Pri tome se osobito ciljaju zaštićeni sustavi i komunikacije državnih tijela iz područja vanjskih poslova, obrane, financija i gospodarstva. Takve kibernetičke napade provode organizirane kibernetičke skupine koje su povezane s obavještajnim sustavima država koje ih organiziraju ili se koriste njihovim uslugama. Broj napada se povećava iz godine u godinu te se skup ciljeva napada kapilarno širi i na druge institucije u zemlji. Pored toga, kibernetički kriminal i ucjenjivački kibernetički napadi (ransomware) postaju sve veći izazov u kibernetičkom prostoru Hrvatske. Specifičnost ovakvih napada jest da ciljaju različita tijela i pravne osobe, u prvom redu po kriteriju financijske sposobnosti žrtve za plaćanje ucjene, ali sve češće i po kriteriju poremećaja društveno ili gospodarski nužnih procesa kakvi su primjerice bolnički sustavi, medijske kuće ili energetske kompanije. Sofisticirani ransomware napadi koriste taktike, tehnike i procedure državno-sponzoriranih kibernetičkih APT (Advanced Persistent Threat) grupa te se često ne mogu blokirati komercijalnim sigurnosnim rješenjima. Nekoliko većih napada ove vrste bilo je usmjereno i na državna tijela te pravne osobe s važnom informacijskom i medijskom infrastrukturom.

Godišnji izvještaj Nacionalnog CERT-a za 2022. godinu ukazuje na povećanje broja računalno-sigurnosnih incidenata u odnosu na prošle godine, dok sukladno Godišnjem izvještaju Nacionalnog CERT-a za 2023. godinu je Nacionalni CERT zaprimio i obradio 1236 računalno-sigurnosnih incidenata odnosno 4,63 posto manje u odnosu na prethodni izvještaj. Najučestaliji oblici incidenata su phishing (49 %) i scam incidenti, dok najveći porast od čak 263 % bilježe incidenti tipa sustav zaražen zlonamjnim kôdom što označava uspješno ostvarenu kompromitaciju i zaraženost uređaja zlonamjnim kôdom.

Svi pokazatelji iz prethodna četiri dokumenta ukazuju na nužnost proaktivnog pristupa i ulaganja Grada Zagreba u ljudske resurse, organizacijske aspekte, znanje i vještine, najnoviju informatičku opremu i informacijske sustave, povezivanje i koordinaciju s državnim institucijama u cilju jačanja otpornosti, umanjivanju slabosti i zaštiti podataka i informacija u kibernetičkom prostoru. Zagreb kao središte državnih, regionalnih (u Gradu Zagrebu je sjedište Zagrebačke županije) i gradskih institucija, brojnih gospodarskih i poslovnih subjekata i aktivnosti, čvorište brojnih prometnih i transportnih koridora te sve više i turistička destinacija, vrlo lako može biti izložen brojnim poteškoćama u pružanju usluga u kibernetičkom prostoru. Navedene poteškoće mogu nastati kao posljedica prirodnih, tehničko-tehnoloških i/ili antropogenih uzroka, namjernim i nenamjernim djelovanjem ljudi, kao i zbog kaskadnih efekata incidenta i kriza na nekim drugim prostorima ili u institucijama i poduzećima sa sjedištem u Zagrebu. Stoga je potrebno razviti sveobuhvatne politike, mehanizme i aktivnosti te proaktivne i reaktivne mjere vlastite informacijske i kibernetičke sigurnosti.

Iznimnu važnost u sveobuhvatnom pristupu ima i uključivanje edukacije o informacijskoj i kibernetičkoj sigurnosti te provođenje kampanja podizanja svijesti s ciljem osnaživanja otpornosti na kibernetičke ugroze. Provođenjem edukacija o informacijskoj i kibernetičkoj sigurnosti, gradovi osposobljavaju svoje stanovnike, dužnosnike i zaposlenike da prepoznaju i učinkovito se suočavaju s potencijalnim kibernetičkim rizicima. Dodatno, kampanje podizanja svijesti igraju ključnu ulogu u širenju informacija o novim kibernetičkim prijetnjama i najnovijim sigurnosnim mjerama, potičući osjećaj odgovornosti i opreznosti unutar zajednice. Kampanje poput „Europskog mjeseca kibernetičke sigurnosti“, u organizaciji Agencije Europske unije za kibernetičku sigurnost, potiču osnaživanje pojedinaca, razmjenu podataka i brzo prijavljivanje sumnjivih aktivnosti i incidenata, osiguravajući pravovremeni i koordinirani odgovor na potencijalne kibernetičke napade. Dobro informirana i kibernetički pismena populacija predstavlja prvu liniju obrane, poboljšavajući ukupnu otpornost grada protiv kibernetičkih prijetnji u sve više povezanom i tehnološki vođenom svijetu.

Pored snažne suradnje s državnim institucijama, Grad Zagreb mora biti više otvoren prema europskim i globalnim kretanjima i procesima te u njima sudjelovati. Na europskoj razini, Europska unija je vrlo aktivna u jačanju kibernetičke otpornosti, a jedan od ključnih ciljeva EU-a u narednom razdoblju je uvođenje reguliranog pristupa području kibernetičke sigurnosti. Razlog tome je ovisnost suvremenog društva o tehnologiji koja se razvija velikom brzinom. Pri tome se ne misli samo na državni sektor ili kritičnu infrastrukturu, već na sve segmente društva, koja u velikom broju slučajeva može uzrokovati kaskadno širenje kibernetičkih incidenata i onemogućavanje ključnih društvenih i industrijskih procesa. Procesom digitalizacije, sve više tijela javnog sektora povezivat će se na državnu informacijsku infrastrukturu. To za Republiku Hrvatsku znači da će se i sustav kibernetičke sigurnosti u budućnosti širiti na sve razine državnih tijela i tijela lokalne i područne samouprave, posebice kroz proces nacionalne transpozicije NIS2 direktive (Direktiva o mjerama za visoku zajedničku razinu kibernetičke sigurnosti diljem Unije). Potonje je navedeno u Javnom izvješću za 2022. godinu Sigurnosno-obavještajne agencije.

U sagledavanju sve brojnijih izazova i rizika informacijske i kibernetičke sigurnosti potrebno je obratiti pozornost i na trendove tržišta. Globalno i regionalno, na djelu je stalna politička borba između Zapada i Istoka vezano za razvoj i korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija, od prava na patente do njihove primjene u nacionalno kritičnim sustavima. Sljedeće bitno jest spoznaja kako u tržišnoj utakmici proizvođači opreme i

softverskih rješenja sve češće stavljaju u opticaj proizvode koji nisu bili višestruko testirani i certificirani što otvara njihovu povećanu otvorenost različitim ranjivostima i izloženosti riziku napada. Sljedeće vrlo bitno jest sve veći nedostatak stručnjaka za informacijsku i kibernetičku sigurnost različitih profila, od operativne do strateške razine djelovanja i upravljanja.

Grad Zagreb vodeći se lokalnim i regionalnim principima razvoja, kao i globalnim načelima poput „Cilja 11“. Učiniti gradove i naselja uključivim, sigurnim, prilagodljivim i održivim“ iz Ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda – teži razvoju i implementaciji politika, mehanizama i aktivnosti u području informacijske i kibernetičke sigurnosti kako bi ostao, ali i podignuo na višu razinu kvalitete života, upravljanja procesima i suradnju s različitim akterima, Zagrepčanima i Zagrepčankama.

Vrlo kvalitetan primjer djelovanja na navedenom područje jest izrada i primjena dokumenta pod nazivom Politika informacijske sigurnosti Grada Zagreba. Predmetnim dokumentom postavljen je početni preduvjet razvoja sustava informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba, definirani su glavni sigurnosni ciljevi, upućeno je na načine njihovog ostvarenja, predviđene su sigurnosne kontrole, određene su uloge i odgovornosti te način upravljanja navedenom politikom. Politika informacijske sigurnosti Grada Zagreba i drugi prateći dokumenti predstavljaju kvalitetan temelj za nastavak razvoja i nadogradnju informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba, njegovih usluga i suradnje sa svim zainteresiranim partnerima i korisnicima.

5.7.3. Opis potreba

Kada govorimo o potrebama u kontekstu Strategije urbane sigurnosti, mislimo na zahtjeve koji se moraju zadovoljiti kako bi se osigurala sigurnost grada i njegovih stanovnika. U kontekstu razvoja i uspješne provedbe Strategije urbane sigurnosti potrebno je oblikovati, donijeti i implementirati Program informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba. Nakon toga, potrebno je osmisliti i stalno raditi na podizanju svijesti o važnosti informacijske i kibernetičke sigurnosti, edukaciji i treningu zaposlenika Grada Zagreba u području informacijske i kibernetičke sigurnosti. Ključan segment uspješnosti Grada Zagreba predstavlja razvoj ljudskih resursa u području kibernetičke sigurnosti. I u konačnosti, potrebno je krenuti u sustavno usvajanje i primjenu međunarodnih standarda iz informacijske i kibernetičke sigurnosti.

Grad Zagreb treba sveobuhvatan program informacijske i kibernetičke sigurnosti kako bi zaštitio svoju digitalnu infrastrukturu i podatke. Ovaj program bi opisao pristup grada upravljanju rizicima informacijske i kibernetičke sigurnosti, uključujući identifikaciju ključnih sredstava, procjenu prijetnji, implementaciju zaštitnih mjera, planiranje odgovora na incidente i procedure oporavka.

Postoji potreba za podizanjem svijesti o važnosti informacijske i kibernetičke sigurnosti među zaposlenicima grada i općoj javnosti. To bi se moglo postići kroz programe obrazovanja i treninga, koji bi educirali pojedince znanjem i vještinama za zaštitu sebe i digitalnih resursa grada od kibernetičkih prijetnji.

Grad treba razviti svoje ljudske resurse u području informacijske i kibernetičke sigurnosti. To bi moglo uključivati privlačenjem i osposobljavanjem pojedinaca, kao i

dovođenjem stručnjaka koji već posjeduju ekspertizu u kibernetičkoj sigurnosti, kao i pružanje kontinuiranih mogućnosti za profesionalni razvoj vlastitim djelatnicima u ovom području.

Postoji potreba da Grad Zagreb usvoji međunarodne standarde za informacijsku i kibernetičku sigurnost. Ti standardi pružaju smjernice i najbolje prakse za upravljanje rizicima informacijske i kibernetičke sigurnosti i mogu pomoći gradu da uspostavi robustan i učinkovit okvir informacijske i kibernetičke sigurnosti.

Mjera 1. Donošenje Programa informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba

Nositelj: Grad Zagreb

Suradnici u provedbi: Policijska uprava zagrebačka

Aktivnosti:

1. Najkasnije u roku od godine dana od usvajanja Strategije urbane sigurnosti potrebno je donijeti Program informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba. Program informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba treba sadržavati sve bitne elemente, a to su: (i) Strateški okvir koji definira ciljeve, prioritete i smjernice za informacijsku i kibernetičku sigurnost Grada Zagreba; (ii) Proces upravljanja rizicima koji omogućuje identificiranje, procjenu i upravljanje rizicima informacijske i kibernetičke sigurnosti; (iii) Okvir politika i postupaka koji osigurava da se informacijska i kibernetička sigurnost provodi u skladu s važećim zakonodavstvom i najboljim praksama; (iv) Infrastrukturu i resurse potrebne za provedbu programa. Pored navedenog, Program informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba treba sadržavati i pojedine specifične aktivnosti poput plana provedbe redovitih sigurnosnih testiranja sustava i aplikacija, plan provedbe implementacije mjera za zaštitu od kibernetičkih napada kao što su firewalli, antivirusni softver i sustavi za detekciju i sprječavanje prodora plana oporavka od sigurnosnih incidenata. Program treba sadržavati odredbu kako će biti revidiran jednom godišnje.
2. U Programu informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba treba odrediti ustrojstvenu jedinicu Grada Zagreba koja će se 24/7 primarno baviti područjem informacijske i kibernetičke sigurnosti. Navedena ustrojstvena jedinica treba biti zadužena za revidiranje Programa informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba.
3. Program informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba treba opisati modele za razvoj javno-privatnog partnerstva Grada Zagreba u području informacijske i kibernetičke sigurnosti.
4. Program informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba treba redovito biti (najmanje jednom godišnje) usklađen s promjenama u prijetnjama i ranjivostima.

Razdoblje provedbe: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Donošenje i implementacija Programa informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba, kontinuirano ažuriranje programa u svrhu zaštita podataka i primjene elemenata kibernetičke sigurnosti.
2. U roku od šest mjeseci od donošenja Strategije urbane sigurnosti ustrojena je ustrojstvena jedinica Grada Zagreba koja će se 24/7 primarno baviti područjem informacijske i kibernetičke sigurnosti te revidiranjem Programa informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba.

3. Program informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba je opisao modele za razvoj javno-privatnog partnerstva Grada Zagreba u području informacijske i kibernetičke sigurnosti.
4. Program informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba jednom godišnje je usklađen s promjenama u prijetnjama i ranjivostima.

Mjera 2. Podizanje razine svijesti o važnosti informacijske i kibernetičke sigurnosti, edukacija i trening zaposlenika Grada Zagreba

Nositelj: Grad Zagreb

Suradnici u provedbi: Policijska uprava zagrebačka

Aktivnosti:

1. Najkasnije u roku od godine dana nakon usvajanja Strategije urbane sigurnosti potrebno je donijeti Plan podizanja razine svijesti o važnosti informacijske i kibernetičke sigurnosti, edukacije i treninga zaposlenika Grada Zagreba. Podizanje razine svijesti o važnosti informacijske i kibernetičke sigurnosti je ključni korak Grada Zagreba u pravilnom korištenju informacija i zaštiti od kibernetičkih napada. Zaposlenici su često prvi u liniji obrane od kibernetičkih prijetnji, stoga je važno da budu svjesni potencijalnih rizika i kako ih se zaštititi.
2. Svi zaposlenici Grada Zagreba trebaju biti obuhvaćeni aktivnošću podizanja razine svijesti o važnosti informacijske i kibernetičke sigurnosti, edukacije i treninga zaposlenika. Edukacija iz informacijske i kibernetičke sigurnosti putem seminara i radionica treba pomoći zaposlenicima da razumiju potencijalne rizike i kako zaštititi Grad Zagreb od navedenih. Trening iz informacijske i kibernetičke sigurnosti omogućava razvoj i održavanje vještina i sposobnosti potrebnih za zaštitu informacija i kibernetičkog prostora Grada Zagreba. Ova mjera je namijenjena i specijalistima iz područja informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba.
3. Potrebno je zadužiti određeni odjel na razini Grada Zagreba koji će biti odgovoran za izradu i praćenje implementacije svih mjera i aktivnosti iz Plana podizanja razine svijesti o važnosti informacijske i kibernetičke sigurnosti.

Razdoblje provedbe: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Donošenje i implementacija Plana podizanja razine svijesti o važnosti informacijske i kibernetičke sigurnosti, edukacije i treninga zaposlenika Grada Zagreba; planirane i realizirane edukacije bazirane na jednostavnim metodama za redovno osvježavanje djelatnika o nužnosti posvećivanja visoke pozornosti i izbjegavanja potencijalnih sigurnosnih IT prijetnji.
2. Održane edukacije bazirane na jednostavnim metodama za svakodnevno osvježavanje djelatnika o nužnosti posvećivanja visoke pozornosti i izbjegavanja potencijalnih sigurnosnih IT prijetnji.
3. Definiran odjel organizacijske jedinice u gradskom upravnom tijelu.

Mjera 3. Razvoj ljudskih potencijala u području informacijske i kibernetičke sigurnosti

Nositelj: Grad Zagreb, Vijeće za prevenciju Grada Zagreba

Suradnici u provedbi: Policijska uprava zagrebačka

Aktivnosti:

1. Donošenje i implementacija Plana razvoja ljudskih potencijala u području informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba. U Planu razvoja ljudskih potencijala u području informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba je potrebno osmisliti načine privlačenja i zadržavanja informacijski i kibernetički školovanih stručnjaka za potrebe Grada Zagreba. U Planu razvoja ljudskih potencijala u području informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba je potrebno osmisliti načine obrazovanja i dodatnog stipendiranja osoba koje će raditi na području informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba.
2. Potrebno je zadužiti određeni odjel na razini Grada Zagreba koji će biti odgovoran za izradu i praćenje implementacije svih mjera i aktivnosti.

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Donošen Plan razvoja ljudskih potencijala u području informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba.
2. Definiran odjel organizacijske jedinice u gradskom upravnom tijelu.

Mjera 4. Uvođenje međunarodnih standarda informacijske i kibernetičke sigurnosti

Nositelj: Grad Zagreb, Vijeće za prevenciju Grada Zagreba

Suradnici u provedbi: Policijska uprava zagrebačka

Aktivnosti:

1. Donijeti Plan uvođenja međunarodnih standarda informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba. U Planu uvođenja međunarodnih standarda informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba je potrebno prepoznati sustave, procese i aktivnosti Grada Zagreba za koje je potrebno uvesti međunarodne standarde informacijske i kibernetičke sigurnosti. U Planu uvođenja međunarodnih standarda informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba je potrebno odrediti koji međunarodni standardi informacijske i kibernetičke sigurnosti će biti uvedeni i u kojem roku.
2. Potrebno je zadužiti određeni odjel na razini Grada Zagreba koji će biti odgovoran za izradu i praćenje implementacije svih mjera i aktivnosti iz Plana uvođenja međunarodnih standarda informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba.

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Donesen Plan uvođenja međunarodnih standarda informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba.
2. Definiran Odjel organizacijske jedinice u gradskom upravnom tijelu koji će biti odgovoran za izradu i implementaciju Plana uvođenja međunarodnih standarda informacijske i kibernetičke sigurnosti Grada Zagreba.

5.8. PODRUČJE ENERGETSKE SIGURNOSTI I KORIŠTENJA OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE

5.8.1. Cilj/Vizija

Energetska sigurnost nije samo ekonomska kategorija. Energenti se često koriste kao sredstvo za postizanje vanjskopolitičkih ciljeva. Stoga je energetska sigurnost važno političko pitanje koje duboko zadire u zaštitu nacionalnih interesa. Republika Hrvatska, zahvaljujući

svom geografskom položaju, ima priliku unaprijediti vlastitu energetska sigurnost kroz obnovljive izvore energije, uz istovremeno snažnije pozicioniranje u geopolitičkoj sferi ulaganjima u razvoj bitno energetskog čvorišta na području Europe.

Aktualna europska energetska politika temelji se na strategiji energetske unije (COM/2015/80) objavljenoj u veljači 2015. čiji je cilj izgradnja energetske unije koja kućanstvima i poduzećima EU-a osigurava sigurnu, održivu, konkurentnu i povoljnu opskrbu energijom. Politike EU-a u pogledu obnovljivih izvora energije temelje se na diversifikaciji opskrbe energijom u EU-u i razvoju lokalnih izvora energije kako bi se zajamčila sigurnost opskrbe i smanjila ovisnost o trećim zemljama. Kad je riječ o obnovljivim izvorima energije, Direktivom (EU) 2018/2001 o energiji iz obnovljivih izvora, koja je dubinski revidirana 2018., utvrđen je minimalni udio obnovljivih izvora energije od 45 % u krajnjoj potrošnji energije u EU-u do 2030. Posebnu ulogu ima vodik, koji je dekarboniziran nositelj energije. Korištenje obnovljivih izvora energije važan je dio očuvanja okoliša i poboljšanja kvalitete života, a ujedno nam osigurava i veću energetska neovisnost. U vremenima inflacije, recesije i drugih kriza opskrba energijom postaje važno pitanje.

Proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora svakako je jedan od najvažnijih elemenata u zelenoj tranziciji i dekarbonizaciji energetskog sektora. Države članice Europske unije, pa tako i Republika Hrvatska, obvezale su na postizanje klimatske neutralnosti do 2050. kako bi Europa postala prvi klimatski neutralan kontinent. Europski zeleni plan pruža smjernice za zelenu preobrazbu, a paket "Spremni za 55 %" odnosi se na cilj EU-a da se emisije stakleničkih plinova smanje za najmanje 55 % do 2030. Republika Hrvatska donijela je niz dokumenta i programa u tom smislu, a među ostalim i Integrirani nacionalni energetska i klimatski plan za razdoblje od 2021. do 2030. kojim je određen cilj Republike Hrvatske da udio energije iz obnovljivih izvora u bruto neposrednoj potrošnji energije do 2030. iznosi 36,4 %.

Osim što je zelena tranzicija važna za okoliš i smanjenje emisije stakleničkih plinova, ulaganja u obnovljive izvore iznimno su bitna i zbog povećanja ukupne proizvodnje električne energije kako bi kao zemlja bili što više energetska samodostatni sa sigurnom i stalnom opskrbom energentima gospodarstva i kućanstava.

5.8.2. Opis stanja

Pitanje energetske sigurnosti gradova tradicionalno je bilo usko povezano s energetska sigurnošću matične zemlje, koja je, pak, bila integrirana u politike nacionalne sigurnosti. Stoga u pravilu nije bila tema od interesa za lokalnu samoupravu. Pojavom sve većeg broja alternativnih i obnovljivih izvora energije, došlo je do zamaha decentralizacije energetike u smislu izgradnje energetske infrastrukture (malih samodostatnih elektrana) na lokalnoj razini koja može biti decentralizirana do razine pojedinog objekta u vlasništvu lokalne samouprave. Ta promjena paradigme otvorila je i nove prilike za upravljanje energetikom s lokalne razine, ali i otvorila veliku mogućnost povećanja razine energetske neovisnosti jedinica lokalne samouprave kao i energetske neovisnosti samih kućanstava.

5.8.3. Opis potreba

Energetska sigurnost Grada Zagreba povećat će se ostvarivanjem triju ciljeva: 1. maksimalna moguća iskorištenost obnovljivih izvora energije u Gradu Zagrebu, 2. smanjenje energetskog siromaštva u Gradu Zagrebu i 3. smanjenje emisija CO₂ kao doprinos borbi protiv klimatskih promjena.

Maksimalna moguća iskorištenost obnovljivih izvora energije čini grad uvelike otpornim na bilo koji oblik krize u sektoru energetike, poglavito ako će se grad u budućnosti oslanjati na obnovljive izvore energije. Naravno, zbog i dalje velikih zahtjeva grada za energijom, nemoguće je napraviti potpunu tranziciju na obnovljive izvore energije, ali namjera Grada Zagreba je pojedine strateške javne ustanove, kao i komunalna poduzeće postepeno prebacivati na vlastite izvore energije (prioritetno Zagrebački holding d.o.o – podružnica Čistoća, Vodoopskrba i odvodnja d.o.o. te ZET d.o.o.). Od javnih ustanova prioritet će ići u smjeru energetske neovisnosti zdravstvenih ustanova u vlasništvu Grada Zagreba kao i upravnih zgrada Grada Zagreba. Osim javnih ustanova i komunalnih poduzeća, strateški je interes Grada da i privatne višestambene zgrade i obiteljske kuće naprave zaokret prema energetske samodostatnosti, oslanjajući se na obnovljive ili ne-ugljične izvore energije. U tom smislu, u narednom periodu Grad Zagreb će pojačati aktivnosti vezane za edukaciju građana o mogućnostima postizanja energetske samodostatnosti u suradnji s državom te koristeći programe EU-a kontinuirano nalaziti sredstva koja će građanima olakšati put ka energetske samodostatnosti. Da bi se to postiglo potrebno je u narednom periodu mijenjati nacionalno zakonodavstvo i donijeti adekvatne podzakonske akte te će Grad Zagreb samostalno i u partnerstvu s drugim gradovima koji prepoznaju nove trendove zagovarati kvalitetniji nacionalni zakonodavni okvir vezan za energetske održivost gradova. U narednom periodu Grad Zagreb će nastaviti s programima solarizacije koje je započeo kroz program „Integrirane sunčane elektrane na zgradama javne namjene, višestambenim zgradama i obiteljskim kućama te poduzetništvu na području Grada Zagreba“ za razdoblje 2022. - 2024, ali će aktivno pratiti i razvoj drugih oblika ne-ugljičnih izvora energije (npr. vodika). Svjestan potrebe za diverzifikacijom izvora energije, u narednom periodu Grad Zagreb će napore usmjeriti na stvaranje preduvjeta za prelazak centraliziranog toplinskog sustava pogonjenog fosilnim gorivima (primarno plin) na sustav u znatno većoj mjeri pogonjen različitim oblicima obnovljive energije. Dodatno, u narednom periodu Grad Zagreb mora prepoznati i strateške gradske institucije, ustanove ili gradske institucije kojima se mora osigurati sustav pričuvnog napajanja energijom u slučaju naglog i nepredvidivog nestanka energije.

Prilikom za kvalitetnu zelenu energetske tranziciju treba pružiti i građanima Zagreba. U tom smislu, potrebno je građane upoznati s pojmom građanske energetike. Građanska energetika je širi pojam koji obuhvaća demokratski pristup energiji kroz uključivanje potrošača (građana) u planiranje, oblikovanje, investiranje i upravljanje energetske sustavom – što su do sada radile isključivo energetske tvrtke ili državne institucije. Inicijative građanske energetike u svijetu koriste razne pravne oblike - energetske zadruge, energetske udruge, zaklade, trgovačka društva, neformalne zajednice poput inicijative grupnog investiranja. Grad Zagreb ima interes ojačati građansku energetiku ne samo kroz osvještavanje građana o potrebama osiguranja energetske održivosti već i aktiviranjem građana u energetske politici grada, uz istovremeno inzistiranje na uklanjanju svih zakonodavnih i administrativnih barijera na nacionalnoj razini koja se stavljaju pred građansku energetiku.

U ukupnoj energetske mapi Grada Zagreba, treba uzeti i obzir potencijal izgradnje dodatne hidroelektrane na rijeci Savi kao i činjenicu da se na temelju međudržavnog sporazuma Slovenije i Hrvatske radi na daljnjem proširenju kapaciteta NE Krško. Oba ova projekta mogu imati značajan doprinos proizvodnji električne energije i za potrebe Grada Zagreba.

Smanjenje energetske siromaštva u Gradu Zagrebu, važan je cilj kojeg Strategija urbane sigurnosti vidi kao dio urbane sigurnosti. Energetske siromaštvo definira se i kao nemogućnost kućanstava da podmiri troškove povezane s korištenjem pojedine usluge u razini prihvatljivoj po kulturološkim, društvenim i zdravstvenim kriterijima (npr. plaćanje računa za

energiju). U širem smislu energetska siromaštvo može se definirati kao nemogućnost kućanstva da osigura zdravstveno i društveno adekvatne uvjete stanovanja – energetska učinkovitost zgrade u kojoj živi uz korištenje potrebnih količina električne i toplinske energije za postizanje potrebne razine temperature, vlage i osvjetljenosti doma, uz pristup kontinuiranim, učinkovitim i kvalitetnim energetske uslugama isporučenim kroz kućanske uređaje. Glavni uzroci energetske siromaštva su loša energetska učinkovitost zgrada, sustava grijanja i hlađenja te kućanskih uređaja, razmjerno visoki troškovi energije u odnosu na prihode, manjak pristupa osnovnim energetske uslugama, nemogućnost upravljanja potrošnjom i mjerenja potrošnje energije i niska energetska pismenost. Posljedice energetske siromaštva su prisutna plijesan, vlaga, neadekvatna temperatura životnog prostora i energetske usluge pružene kroz kućanske uređaje, a u konačnici narušeno fizičko i mentalno zdravlje te nemogućnost sudjelovanja u aktivnostima zajednice. Energetska siromaštvo produbljuje osjećaj nesigurnosti među građanima i doprinosi pogoršanju zdravstvenog stanja građana. Zbog toga je ono i sigurnosno pitanje. U tom smislu, dobro je da Grad Zagreb već ima i provodi Program suzbijanja energetske siromaštva na području Grada Zagreba za razdoblje do 2030. godine (Službeni glasnik Grada Zagreba 8/23) koji definira jasne mjere borbe protiv siromaštva, a koje doprinose i jačanju urbane sigurnosti Grada Zagreba.

Smanjenje emisija CO₂ kao doprinos borbi protiv klimatskih promjena važan je strateški cilj i iz perspektive Strategije urbane sigurnosti. Ovaj cilj se postiže nizom komplementarnih mjera u Gradu Zagrebu koje se tiču smanjenja emisija CO₂ u atmosferu koje za posljedicu imaju ekstremne vremenske uvjete i ugrožavanje ljudskih života. Zbog toga ova Strategija urbane sigurnosti prepoznaje i potiče sve dionike u Gradu Zagrebu da rade na smanjenju emisija CO₂ a poglavito u sektoru grijanja, hlađenja, prometa i javne rasvjete. Grad Zagreb je 2020. godine u suradnji s REGEA-om razvio prvi SECAP (Sustainable Energy and Climate Action Plan, SECAP; u daljnjem tekstu Plan), koji se provodi u sklopu Sporazuma gradonačelnika (engl. Covenant of Mayors). Taj Plan predstavlja ključni dokument za planiranje razvoja plana energetske održivosti na lokalnoj razini u Republici Hrvatskoj i postavlja ambiciozne i jasne ciljeve održivog energetske razvoja te prilagodbe klimatskim promjenama s vremenskim horizontom do 2030. godine. Kroz taj dokument predložene su 23 mjere smanjenja emisija CO₂ iz sektora zgradarstva, prometa, javne rasvjete i centraliziranog toplinskog sustava te 35 mjera prilagodbe klimatskim promjenama kroz deset ključnih područja. Usvajanje, te implementacija tog Plana ključan je korak razvoja grada Zagreba kao pokaznog primjera pametne, održive i zelene Europske metropole.

Područje energetske sigurnost i korištenja obnovljivih izvora energije pratit će se kroz provođenje sustavnih interdisciplinarnih istraživanja klimatskih promjena te kroz kontinuirano ulaganje u solarizaciju na području Grada Zagreba kao i kroz izrađene izmjene nacionalnog zakonodavstva u smjeru veće autonomije raspolaganja energijom na lokalnoj razini.

Mjera 1. Sustavna interdisciplinarna istraživanja klimatskih promjena u svrhu pouzdane procjene mogućih mjera predviđanja ranog upozorenja i prilagodbe

Nositelj: Grad Zagreb

Suradnici u provedbi: Nadležne državne institucije

Aktivnosti:

1. Poticanje provođenja sustavnih interdisciplinarnih istraživanja klimatskih promjena u svrhu pouzdane procjene mogućih mjera predviđanja ranog upozorenja i prilagodbe

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Broj održanih radionica na temu sustavnih interdisciplinarnih istraživanja klimatskih promjena u svrhu pouzdane procjene mogućih mjera predviđanja ranog upozorenja i prilagodbe.

Mjera 2. Izgradnja manjih lokaliziranih elektrana u komunalnim poduzećima i javnim ustanovama Grada Zagreba

Nositelj: Grad Zagreb

Suradnici u provedbi: Nadležne državne institucije

Aktivnosti:

1. Poticanje izgradnje manjih lokaliziranih elektrana u komunalnim poduzećima i javnim ustanovama Grada Zagreba.

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Broj održanih radionica na temu izgradnje manjih lokaliziranih elektrana u komunalnim poduzećima i javnim ustanovama Grada Zagreba.

Mjera 3. Ulaganje u solarizaciju zgrada javne namjene, višestambenih zgrada i obiteljskih kuća te poduzetništvu na području Grada Zagreba

Nositelj: Grad Zagreb

Suradnici u provedbi: Nadležne državne institucije

Aktivnosti:

1. Poticanje solarizacije zgrada javne namjene, višestambenih zgrada i obiteljskih kuća te poduzetništvu na području Grada Zagreba.

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Broj održanih radionica na temu solarizacije zgrada javne namjene, višestambenih zgrada i obiteljskih kuća te poduzetništvu na području Grada Zagreba.

Mjera 4. Sustav pričuvnog napajanja za strateške gradske institucije i ustanove u slučaju nestanka električne energije

Nositelj: Grad Zagreb

Suradnici u provedbi: Nadležne državne institucije

Aktivnosti:

1. Poticanje izgradnje sustava pričuvnog napajanja za strateške gradske institucije u slučaju nestanka električne energije.

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Broj održanih radionica na temu sustava pričuvnog napajanja za strateške gradske institucije u slučaju nestanka električne energije.

Mjera 5. Obrazovanje građana u području energetske učinkovitosti s posebnim naglaskom i na obrazovanje vezano za solarizaciju krovova

Nositelj: Grad Zagreb

Suradnici u provedbi: Vijeća za prevenciju gradskih četvrti

Aktivnosti:

1. Osvještavanje građana u području energetske učinkovitosti, s posebnim naglaskom na obrazovanje o solarizaciji krovova.

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Broj održanih radionica na temu energetske učinkovitosti, s posebnim naglaskom na obrazovanje o solarizaciji krovova.

Mjera 6. Širenje mogućnosti financiranja za subvencioniranje, poticanje i jačanje građanske energetike

Nositelj: Grad Zagreb

Suradnici u provedbi: Nadležne državne institucije, udruge građana, stručne i znanstvene zajednice

Aktivnosti:

1. Poticanje financiranja za subvencioniranje, poticanje i jačanje građanske energetike.

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Broj održanih sastanaka na temu subvencioniranja, poticanja i jačanja građanske energetike.

Mjera 7. Potrebne izmjene nacionalnog zakonodavstva u smjeru veće autonomije raspolaganja energijom na lokalnoj razini

Nositelj: Grad Zagreb

Suradnici u provedbi: Nadležne državne institucije

Aktivnosti:

1. Poticanje izmjene nacionalnog zakonodavstva u smjeru veće autonomije raspolaganja energijom na lokalnoj razini.

Rok: kontinuirano

Pokazatelji uspješnosti:

1. Broj održanih sastanaka s predstavnicima državnih tijela na temu veće autonomije raspolaganja energijom na lokalnoj razini.

6. ZAVRŠNE ODREDBE

Obveza postupanja i izvještavanja

Donošenje i provedba Strategije urbane sigurnosti zahtijeva sustavnu i stalnu koordinaciju među nositeljima provedbe mjera i aktivnosti, nadležnim gradskim upravnim tijelima te ustanovama i institucijama. Praćenje provedbe i koordinacije na razini Grada Zagreba obavljat će Radna skupina.

Zadaće Radne skupine uključuju, između ostalog, izradu godišnjih planova provedbe Strategije urbane sigurnosti te razmatranje izvješća nositelja mjera o provedbi mjera i aktivnosti Strategije urbane sigurnosti.

Da bi se provodila i pratila provedba Strategije urbane sigurnosti na godišnjoj razini, gradonačelnik Grada Zagreba će, na prijedlog Gradskog ureda za mjesnu samoupravu, promet, civilnu zaštitu i sigurnost, u suradnji s drugim nadležnim gradskim upravnim tijelima i Radnom skupinom, za svaku godinu, do kraja ožujka tekuće godine, donositi godišnje planove provedbe Strategije urbane sigurnosti.

Provoditelji mjera koje propisuje Strategija urbane sigurnosti dostavit će Gradskom uredu za mjesnu samoupravu, promet, civilnu zaštitu i sigurnost izvješća o provedbi mjera i

aktivnosti iz svoje nadležnosti za prethodnu godinu i to najkasnije do 1. veljače svake godine. Gradski ured za mjesnu samoupravu, promet, civilnu zaštitu i sigurnost će navedena izvješća objediniti te će gradonačelniku Grada Zagreba dostaviti izvješće o provedbi mjera i aktivnosti iz Strategije urbane sigurnosti, koji će zatim o provedbi mjera i aktivnosti izvijestiti Gradsku skupštinu Grada Zagreba.

Strategija urbane sigurnosti će biti objavljena na internetskoj stranici Grada Zagreba.